

Tóth Károly Antal

Az Ellenpontok színe és fonákja

Ara-Kovács Attila, a szamizdat hajdani „főszerkesztője” politikai nézeteinek és viszonyulásainak változásai

A Nagyváradon 1982-ben megjelent földalatti kiadvány minden számának címlapján ez a szöveg áll: „Az ELLENPONTOK folyóirat. Megjelenése alkalomszerű. Célja a kelet-közép-európai emberi jogfosztottságnak – s ezen belül az erdélyi magyarság politikai, gazdasági, kulturális elnyomásának – ismertetése.” A megfogalmazás nem tesz különbséget az általános emberi jogok hiánya, és a magyar etnikum sajátos jogainak hiánya között. A két jelenség valóban szorosan összefügg: szükségszerű, hogy egy jogtipró társadalomban a kisebbségek elnyomása a többségénél is súlyosabb, mert ők már számarányuknál fogva is fokozottabb mértékben kiszolgáltatottak.

Az fenti idézetet Ara-Kovács Attila fogalmazta, akárcsak a folyóirat első, „Meggyőződéseink” című, programnyilatkozatnak beillő írását is. Az utóbbi meglehetősen elvont szövege azokhoz szól, akiket „a szabadság lehetősége a személyes felelősség és boldogulás közösségi egyetemességére” döbbsent. Lényeges mondata: „E lap megindítása mindenekelőtt annak az erkölcsi felháborodásnak az eredménye, amely e mai román rendszerrel súlyosbított kelet-európaiság viszonyai között, történeti tapasztalatait mérlegelve, türelmének határait átváltotta.” A hiteles igazság keresésének igényeként szövegezi le: „a lap célja nem annyira ideológiai vita színterévé válni, mint inkább a szó gyakorlásának pluralizmusa révén megteremteni a felháborodás jogosságának tudatát...” (Ellenpontok, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2000, 29-30. o.)

Helyes megállapítások

Mostanában újra elolvastam Ara-Kovácsnak az Ellenpontokban megjelent írásait. Arra kerestem választ, hogy szamizdatunk megalapítója és fő szervezője a lap megjelenésekor milyen mértékben volt inkább az egyéni emberi jogok szószólója, és mennyiben tartotta fontosnak a közösségi érdekek védelmét is. Erre egyrészt az indított, hogy az eltelt időben magát többször is a liberalizmus képviselőjének nyilvánította, engem népi beállítottságúnak mondott, Szócs Géza pedig szerinte a két álláspont között „ingadozott”. (Gittai István: Tíz év után az Ellenpontokról – beszélgetés Ara-Kovács Attilával. In: Bihari Napló 1993. január 14.) Ugyanakkor meg kívánom vizsgálni, hogy az erdélyi magyar kisebbség helyzetéről akkor vallott véleményével mennyiben egyeznek például a székelyek autonómia-törekvéseivel kapcsolatos utóbbi nyilatkozatai. A továbbiakban az Ellenpontokból idézett szövegek és az azokban levő kiemelések mind tőle származnak.

A nemzetiségi létünket is veszélyeztető társadalmi rend vonatkozásában nem volt közöttünk nézeteltérés. Ara-Kovács szavaival: „»menteni« az erdélyi magyarságot *csak* itt és *csak* most: lehetetlen. Ha az erdélyi magyarság emberi módon akar megmaradni, akkor *nemcsak* a mai román rendszerrel kell szembeszegülni, hanem *minden* olyan rendszerrel, mint amilyen e mai román rendszer is...” (Ellenpontok, i. m. 61. o.)

1931-ben Romániában még nem volt kommunizmus, de abban az évben tartották Moszkvában a Kommunista Romániai Pártjának V. kongresszusát. Az Ellenpontok ötös száma *A nemzetiségi kérdés Romániában és a KRP feladatai* címmel közli az ott készült jegyzőkönyv egy fejezetét. Ara-Kovács Attila bevezetőt írt hozzá.

„...hogy ma e szokványkongresszusnak lehet még valami érdekessége számunkra, az e jegyzőkönyv tanúsága szerint épp a *nemzeti kérdésben* elfoglalt meglehetősen meglepő, érdekes, és sok tekintetben helyes állásponttal magyarázható.” (...) „A kongresszus anyagában megfogalmazást nyernek olyan irányelvek, amelyeknek mai »veszélyességét« egyedül az adja, hogy erdélyi magyarságunk jogainak lényegét, központi problematikáját ragadják meg néhol. Vagy éppen e jogok megsértésének mikéntjét.” (...)

„Az első (...) sarkalatos tézis” – folytatódik a bevezető – „hogy Románia »soknemzetiségű állam«. Ennek helyességét nem egyszerűen az indokolja, hogy a ma Romániában élő elnyomott nemzetek számaránya a többszöröse a hivatalosan közöltnek, hanem az is, hogy egyes területek, a lelketlen és szerződészegő kitelepítések ellenére még mindig legalább 90%-os »más-nemzetiségű« homogenitást mutatnak.

Románia »gyarmatosító politikát folytat« a »megszállt« területeken. Tanulmányok és dokumentumok egész sora igazolja, hogy Erdélyben – melynek problematikusága a hovatarozást illetően egyedüli ma már – a telepítési és iparpolitika a legklasszikusabb gyarmatosítási ismérveket követi: rablógazdálkodás folyik e vidéken, a kényszerű népességcserék egzisztenciálisan-kulturálisan állandóan felforgatják az életet, s az embereket megmaradt jogaikból is kifosztják.

Fontos szempont, hogy a jegyzőkönyv »megszállásról« beszél, hisz történetileg bizonyított, hogy a román kormánynak a két világháborúban játszott »hintapolitikája« érdemelte ki Erdély Romániához csatolását, s korántsem a dákoromán ostobaság történelmi blöffje.

Az »elnyomott nemzetek önrendelkezési joga«, valamint az »elszakadási jog« a jegyzőkönyv meglepő két olyan ideológiai pozíciója, melyeknek, ha reális aktualitása ma át nem is tekinthető, ésszerű és – amilyen vonatkozásban lehet – tudományos mérlegelése jövőnk és jelenünk szempontjából is életbevágóan fontos. Hisz ha történeti jogaink precedenshelyzetét fenn akarjuk tartani, akkor ittlétünk emberi feltételeiben – önmagunkkal és nemzetünkkel szembeni bűn lenne – e jogokról, a mai és tegnapi román propagandaszólalomoknak engedve, lemondani.” (Ellenpontok, i. m. 195-196. o.)

Néhány idézet a szerzőnek a belső emigrációról szóló cikkéből (7. szám):

„Románia mindig is létszükségletének tartotta azt, hogy a területén élő egyéb nemzetek homogén együttélését megszüntesse.” (...) „Természetesen megsértették a trianoni diktátum ama kitételét, hogy a népesség-homogenitáson és -arányon nem lehet népességcserékkel, be- és kitelepítésekkel módosítani.” (...) „A helyzet ma ott tart, hogy a mai román kormányzat akként él vissza a népességcsere lehetőségeivel, ahogyan éppen nem szégyell. A magyarországi kormányzat nem akar, az itteni magyarság elnyomott vagy gerince tört vezetői pedig nem tudnak ez ellen semmit sem tenni. S így tehetetlenül nézzük mind egész városok, megyerészek nyomtalan felszívódását, mind pedig azokat a teljesen abszurd következményeket, amelyeket e cserék szükségszerűen és minden más területen előidéznek.” (I. m. 284. o.)

Az Ellenpontok kettes számának *Dokumentumok* rovatába – az aláírók feltételezett kilétével kapcsolatos fenntartásai ellenére, akik egyébként az azóta eltelt évtizedek alatt se buktak föl az ismeretlenségből – Ara-Kovács Attila a *62-ek levelét* tette, és a szerkesztőség két másik tagjával hangszalagra vett beszélgetést folytatott róla. Itt is csak az ő szavaiból idézek:

„E levél célja, hogy az utóbbi időben gyakrabban – de mégsem elég gyakran és nem elég hatásosan – emlegetett jogfosztottságunkat ismertesse úgymond a román értelmiséggel, s egy egyetemes emberség nevében nyerje meg őket szövetségesül.” (I. m. 74. o.)

„Számomra – ha pozitív megállapításokról akarunk beszélni – a románok megnyerésének a taktikája merőben másodlagos probléma. Fontossági sorrendben ezt megelőzik azok a jelzések, melyek szerintem az itteni magyar öntudatosodás újabb fejleményeire utalnak. E levél ennyiben nem jelentéktelen mérföldkő. (...) Ezek a »létező szocializmus« bűvöletében »felnőtt« emberek életük folyamán most először döbbsentek rá, és fogalmaztak úgy, hogy az, ami itt van, náciizmus... (...) és egy tört-matos szlengben: neofasizmus.” (I. m. 80. o.)

(...) „Románia – csak e században többször bebizonyította már – a bűnös emberek sértett önértetével és a jogtalanságokat tetézve, nemcsak Erdélyre fog – az egész Erdélyre fog – egyre agresszívebben igényt formálni, hanem Magyarországra is rá fog törni, valahányszor az ún. nagypolitikai helyzet ezt számára lehetővé teszi. Ne feledkezzünk el 1919-ről, 1944-ről, sőt ne feledjük azt a román »segítség«-felajánlást sem, amely 1956-ban még az oroszok étvágyán is túltett.

A kommunista társadalom belső logikája e tekintetben is csak súlyosbítja a helyzetet; be kell látni, e rendszerben semmilyen *emberi* probléma meg nem oldható – hogy lehetne akkor épp a nemzetiségi kérdést megoldhatónak tekinteni benne?!” (I. m. 81. o.)

Részlet a *Betiltott történelem* című sorozat beharangozó írásából: „Nem tudományoskodó kényszer, hogy szóba hoztuk a múltunkkal való visszaélés politikai machinációit. Nekünk, magyaroknak, s ezen belül erdélyi magyaroknak, történelmünket háromszorosan is megtiltották akként megvallani, amiként az volt. (...), s alig teszi meg gyermeklépteit napjainkban a magyar

történelemszemlélet új és végre tisztességebb kurzusa, Romániában a fasiszta könyvek plejádjai ütök föl fejüket, (...) fenyegetve létében az erdélyi magyarságot...” (I. m. 194. o.)

Ara-Kovács *Bevezetés a faszizmusba* című írása Ion Lăncrănján 1982 elején Erdélyről megjelent könyvéről és egy azt méltató román cikkről szól: „A könyv és a cikk furcsa folyamat határállomása: sejtéseinken túl révükön most már bizonyítékokkal is rendelkezünk arra vonatkozóan, hogy a román állam milyen irányba próbálja terelni a nemzeti kérdés végleges megoldásának folyamatát. Egzisztenciális szempontból ez nagyon súlyos jövőt ígér.” (I. m. 97. o.) (...) „Lăncrănján leleplezte Ceaușescut; tetten érhetővé tette számunkra a valóságot: Romániában fasisztának lenni állampolgári kötelesség. S a magyargyűlölet – a terhelt lelkiismeretek íratlan, de örök törvényeként – e kötelesség elmaradhatatlan velejárója.” (I. m. 98. o.)

Egy másik cikkben szövé teszi, hogy a Szabad Európa Rádió magyar részlege csak magyarországi problémákról szól, a környező országok magyar kisebbségei nem kapnak teret programjaiban: „Az Erdély-probléma: egyetemes magyar probléma. Egyetemes magyar érdekekről van – ill. az említett összefüggésben sajnos nem esik – szó. A románság erre már rádöbrent; ezzel nemcsak politikai szempontból, hanem gátlásainak feloldása szempontjából is lépéselőnyben van. (...) De önmagunknak kell szemrehányást tennünk, ha érdekellentéteinket magunkba fojtva, az idők végezetéig kibékíthetetleneknek s ezeket az érdekeket örökre elveszetteknek nyilvánítjuk. Arról nem is beszélve, hogy egész nemzetünk – és meglehet, hogy egész Kelet-Európa – történeti perspektíváját terheli meg így oktalan szorongással.” (I- m. 299. o.)

Érdekes következtetésre jut a *Jogi helyzet és társadalmi függés* című írásában, ahol két fogalom („*Alattvalónak* lenni: jogszerű kiszolgáltatottság”, illetve: „*Állampolgárnak* lenni: jogszerű meghatározottság”) jelentésének elemzése után (I. m. 304. o.) kijelenti: „A társadalom gonddal ügyel (...), hogy ne az ember-volt közvetlen konkrétsága legyen az, ami a társadalmi mozgásban jogos helyet biztosít az embernek, hanem a tény, hogy előbb a társadalom által legyen meghatározva, e meghatározás révén értékelve, s így a meghatározás és értékelés révén cselekvését bizonyos irányba lehessen terelni. E terelőút politikai keresztneve: liberalizmus, ha demokráciáról van szó (...)” (I. m. 305. o.) Ez azt jelenti, hogy a liberális demokrácia is meghatározza az emberek magatartását a társadalomban. Természetesen egészen másként, mint egy szokványos diktatúra, de Ara-Kovács itt idézett felfogásában az egyéni szabadság megvalósítását célként kitűző emberi közegben is valamilyen módon érvényesül a közösségi jelleg. Ezért, ha jól megnézzük, az individualizmus eluralkodása a liberálisnak mondott társadalomban is emberellenes.

Véleményem szerint a nemzeti-nemzetiségi kérdésekről az Ellenpontokba írt szövegeiben Ara-Kovács Attila – meglehetősen sajátos módon – a leginkább itt nyilatkozott meg liberálisként.

Zsidókkal kapcsolatos észrevételek

Az Ellenpontok számos írása érinti vagy részletesebben is taglalja a zsidók akkori helyzetét és a világháborúban őket ért szörnyűségeket. A folyóirat negyedik száma Lévai Jenő *Zsidósors Magyarországon* című könyvének „A szomszédos államok zsidóságának megsemmisítése” című fejezetéből közöl. Ara-Kovács bevezető sorai így indokolják a választást: „Mivel az utóbbi időben (...) megszorodtak azok a román vádaskodások, melyek szerint a *magyar nemzet* felelős a Magyarországról és főképp Erdélyből deportált zsidók sorsáért, s ezzel szemben az akkori *román kormányzatok* nemhogy nem felelősek a zsidók ellen elkövetett gaztettekben, de még meg is akadályozták a romániai zsidóság elpusztítását”, szükség van ennek a dokumentumértékű szövegnek a közlésére. (Ellenpontok, i. m. 158. oldal)

Ezúttal is csak az Ara-Kovács Attila írásaiból hozunk szemelvényeket.

„A román tudat (...) furcsa tudathasadással viszonyul ahhoz, ha valaki zsidó: Erdélyben ez mindenképpen nemzeti karakter kérdése román szemszögből, ám magyar vonatkozásban csak vallási kérdés, hisz itt a zsidók szinte kivétel nélkül magyar nemzeti tudattal rendelkeznek. (...) A zsidóságra ugyanis mindig nagy befolyással volt az erdélyi magyarság vagy az itteni németek hangsúlyozott kultúrfölénye. Ez magyarítja egyébként e körben a zsidóság oly magas fokú asszimiláltságát, s egyben azt a tényt, hogy az erdélyi magyar kultúra” nem egy kiemelkedő (Ara-Kovács fogalmazásában: „gyakran legemberibb és leeurópaibb”) képviselője zsidó. (I. m. 165. o.) Persze különbséget kell tenni az egyes országok között: „a Szovjetunióban vagy Romániában, ahol a diszkrimináció szélsőséges volt és maradt (...), a zsidóság *nemzeti* karaktere kívülről és belülről,

pozitív és negatív értelmében egyaránt erősödött. Magyarországon, Csehszlovákiában, ahol a társadalmi túrés európai fogantatású volt, a zsidóság önmagát és a zsidókat csak mint *vallást* szemlélte és tudatosította.” (I. m. 174. o.)

Erdélyben a magyarok valóban egy más vallású magyarnak tartották azokat a zsidókat, akikkel anyanyelvünk azonos volt. Ez a vélemény és viszonyulás volt a természetes a családomban, elágazó rokonságomban és ismerőseim körében is. Olyan volt ez, mint egy lelki örökség. Az eredetnek sem volt jelentősége, hiszen az ottani örményeket éppúgy magyaroknak érezzük mindmáig. Magyarországra költözve, eleinte inkább csak félreértésnek tartottam a „népiek” és a „demokratikus ellenzék” közötti ellentéteket.

„A zsidók nagy arányszáma a kommunista – és persze nemcsak kommunista – társadalmi ellenzéki mozgalmakban köztudott. Sokfajta magyarázata van ennek a ténynek. E magyarázatok nemcsak az okokat elemezték, hanem” – véli Ara-Kovács Attila – „bebizonyították azt is, hogy a zsidó »befolyás«, a zsidó »vezető szerep« sohasem volt rejtett kiterjesztése, érvényesítése valamiféle zsidó érdekszövetségnek, netán »összeesküvésnek«. A zsidók önmaguk emancipációját (...) az egész társadalom emancipációjának következményeképpen voltak hajlandók értelmezni...” (I. m. 174. o.)

Úgy tűnik, Ara-Kovács nem veszi észre a kijelentésében rejlő csapdát, mert a saját közösségi törekvéseiket mindenki számára kívánatosnak tartva, a zsidók mások sajátos érdekeit hajlamosak figyelembe nem venni, és így talán csak a nekik kedvező változásokat, a maguk sajátosságainak érvényesülését kiáltják ki haladásnak, emberi szabadságnak, az ezt elősegítő társadalmi szerkezetet pedig demokráciának.

„A koncentrációs táborokból hazatérő zsidók egy része, s közülük, ma már tudjuk, a kommunista párttagok jeleskedtek, meglehetősen jellemző és meglehetősen meggondolatlan gyűlölettel foglalták el azokat a vezető pozíciókat, amelyeket a megszálló orosz, majd román hatóságok – ahogy sokáig hittük – nem csupán azért ruháztak rájuk, mert zsidók voltak, hanem amiért soraikból került ki a Kommunisták Romániai Pártjának 80-90%-a. (...) Ma már egyre félelmetesebb, mert bizonyosabbnak tűnik, mint bármikor a kezdetben bátortalan feltételezés, hogy a »zsidókat« a szovjet cinizmus nemcsak illegalista múltjuk, hanem auschwitz-i tapasztalataik alapján szemelték ki erre a célra. Magyarországon a nyilas terror elszenvedői és ezért a fasiszta módszereket legjobban ismerő egyének vették át a hatalmat meghatározó posztokat; Erdélyben a német haláltáborokból visszatértek voltak azok, akik a szovjetek által megkívánt (...) módszereket saját bőrükön szenvedték el, s ezért őket találták a legalkalmasabbnak arra, hogy e módszereket itthon is meghonosítsák.” (I. m. 293. o.)

Ara-Kovács az egyik írásában azt mondja el, hogy a hatvanas években „a hatalmi pozíciók zsidó származású birtokosai máról holnapra elveszítették állásaikat” (I. m. 294. o.) Az igazság az, hogy nem mindegyikük befolyásos állástól fosztatott meg, hiszen tízezzrel vándoroltak ki Izraelbe. Kétséges, hogy ennyi „hatalmi pozíció” állt volna Romániában a rendelkezésükre.

A zsidó állam is – akárcsak a német – minden egyes kiengedett emberért fizetett a románoknak.

A demokratikus ellenzék és az elszakított magyarság

Balla Gyula és Dippold Péter *A szomszéd országok magyarságának ügye a magyarországi független (szamizdat) kiadványokban (1976-1986)* című tanulmányukban (készült 1986-ban, megjelent a Regio – Kisebbségtudományi Szemle 1991. 2. évf. 1. számában) Kenedi Jánosnak egy 1984. február 25-én Budapesten elhangzott előadását elemzik. Kenedi a magyar úgynevezett demokratikus ellenzék működését három szakaszra osztja. Az elsőben (1976-1979) szerinte inkább csak teoretikus tudással bírt az ellenzék, empirikus ismeretei még nem voltak, ezért a nemzetiségi kérdés ritkán kapott teret a munkáikban. A második periódusban (1980-1981) a Bibó-émlékkönyv közös kiadása a népies-urbánus ellentét csökkenéséhez vezetett. Ezen időszakban, új jelenségként, „az ellenzék és a kelet-európai külvilág összefüggésében a lengyel és a cseh szimpátia, kapcsolat mellé fölzárkózott a szomszédos országokban élő magyar kisebbségek ügye is”. Ebben az időben alakultak ki a csehszlovákiai, valamint az Ellenpontok körüli erdélyi értelmiségiekkel a személyes kapcsolataik.

A tanulmány szerzői megállapítják: „Itt olyan áttörés keletkezett, amelyben a magyar társadalom egyik legsúlyosabb feszültségforrása kezdte az ellenzék figyelmét a magyar valóság felé fordítani és fordítva: szélesebb közönség kezdte az ellenzéket komolyan venni azért, mert nyíltan beszélt erről a kérdéstről.” Kenedi értékelése szerint ez a változás nagymértékben Tamás Gáspár Miklós

előadássorozatának és írásainak volt köszönhető, aki 1978 augusztusában Romániából (Erdélyből) Magyarországra telepedett.

A Kenedi János felosztása szerinti harmadik korszakban (1982-1984) újabb időszaki kiadványok láttak napvilágot Magyarországon, és ekkor jelent meg (1982 folyamán) Nagyváradon az Ellenpontok folyóirat.

Mindenki tudja, hogy a magyar kisebbségek problémái egyrészt arra a tényre vezethetők vissza, hogy a trianoni diktátum nemcsak az ország, hanem a nemzet testét is szétszakította, valamint arra, hogy az utódállamok – mint Ara-Kovács az előbbieken már idézett megállapítása a románokkal kapcsolatban kimondja – mindig létszükségletüknek tartották azt, hogy a területükön élő egyéb nemzetek homogén együttesét megszüntessék. Ez a kommunista diktatúra leépítése után is mindmáig realitás maradt. Nos, jó lenne már látni, hogy „a térség nemzeti-nemzetiségi problémáit egyedül a kelet-európai országok politikai rendszereinek demokratizálódása” megoldja, ahogy Balla Gyula és Dippold Péter tanulmányukban remélik, és ahogyan azt sokan – köztük ma már egyértelműen Ara-Kovács is – várják. Igazán említhetne valaki bár egyetlen olyan országot a világnak, ahol ez valóban így történik.

Nem véletlen, hogy – mint a Balla-Dippold szerzőpáros megemlíti: „Tamás Gáspár Miklós egyik cikkében nem tartotta véglegesen kizárhatónak az »igazságos és méltányos« határrevízió gondolatát.”

Ara-Kovács Attila több alkalommal is elmondja, hogy őt 1978 kora nyarán – amikor visszaemlékezése szerint már javában érlelődött benne egy szamizdat gondolata – első ízben próbálták letartóztatni Nagyváradon. (Pontos magyar kifejezéssel: bekísérni akarták; a letartóztatáshoz rendesen bírósági végzés kell, és letartóztatottat nem engedik el mindjárt egy kihallgatás után. Az esemény leírását például *A rinocérosz éve* című írásában is megtaláljuk, In: *Beszélő* 1999. február.) Valami okból kifolyólag az állambiztonsági szervek székháza helyett előbb a rendőrségre vitték. Ott az útlevelért sorban álló embertömegben meglépett, és néhány barátja riadóztatta a kolozsváriakat. Szócs Géza és Tamás Gáspár Miklós odautazott érte, és sikerült egy vonattal Kolozsvárra szöktetniük. Ara-Kovács éppen államvizsgára készült, és ezután néhány hónapig T. G. M-nél lakott (Lásd Molnár János: Az egyetlen - Az Ellenpontok és az ellenpontosok története, Szeged, 1993. 30. o., 23. sz. lábjegyzet),

A földalatti folyóirat tervével kapcsolatban megjegyzi: „Intellektuálisan a kezdeményezés Tamás Gáspár Miklós nevéhez fűződik, aki akkor számunkra a legfontosabb ellenzéki intézmény volt, sőt maradt” a Budapestre történt áttelepedése után is. Házigazdája nézetei – melyek változásait nemigen korlátozták merev elképzelések – valószínűleg befolyásolhatták az Ara-Kovács felfogását is. Ugyanakkor a Kenedi János beosztása szerinti harmadik szakasznak szabadabb légköre kedvező volt az Ellenpontokban összpontosult gondolatok megjelenítésére. Elgondolkozathatta viszont a tény, hogy Tamás Gáspár Miklós véleményét Magyarország és Románia határainak esetleges igazságos rendezéséről Demszky Gábor, akit Ara-Kovács az Ellenpontok óta mindmáig nagy tisztelettel említ, „nacionalizmusnak” bélyegezte.

Balla Gyula és Dippold Péter tanulmánya szerint „az Ellenpontok és a Beszélő szerkesztői elhatárolták magukat a határrevízió gondolatától”.

Ez az állítás az Ellenpontokkal kapcsolatban téves. Cáfolatát több Ara-Kovácsról már kiemelt idézet is bizonyítja. Az eddigiekhez érdemes még egyet bemutatni:

„Magyarország 1918-as feldarabolása, az azóta többször is megerősített helyzet és a területeken kialakuló új élet talán minden szempontból, de a kisebbségi magyarság szempontjából mindenképpen abnormális és tarthatatlan. Feltehetően e tény azokat is elismerik aberrálnak, akik ilyen vagy olyan megfontolások alapján, kényszerből vagy haszonból a kialakult helyzettel – a nyilvánosság előtt – egyetértenek” (Ellenpontok, i. m. 210. o.)

A revízió kérdését, annak még a gondolatát is Szócs Gézának az Ellenpontok hetes számában megjelent cikke utasítja el, amely a lebukásunk lehetőségéről, a szekuritáте lehetséges haragjáról és azokról az ellenzékiekről szól, akik életükkel fizettek cselekedeteikért. (Ellenpontok i. m. 274-276. o.) Az írás így fejeződik be: „Erdélyt vissza, mindent vissza? Ugyan ki beszél itt erről! De azért – minék szépítsük – a fejünkkel játszunk.” Balla és Dippold következtetésüket kétségtelenül ebből a magányos Szócs-írásból vonták le, amely Ara-Kovácsnak már a kezdetekben meghirdetett felfogása szerint legrosszabb esetben egyike a szamizdatunkban megjelent véleményeknek. „Jobb” esetben – és bár nem rokonszenves, de ez a valószínű –, Szócs vele nem elvi álláspontot fejezett ki, hanem inkább csak

meglágyítani akarta így a minket várhatóan előbb-utóbb megtaláló román állambiztonság velünk szembeni indulatait.

Ara-Kovács Attila szóbeli megnyilatkozásaiban a közösségekkel szemben már akkor is nem egyszer az egyéni jogok mellett tört lándzsát, és amikor a négytagú szerkesztőség (mint ismeretes, a negyedik tagja Tóth Ilona volt) megbeszélte a Programjavaslat elkészült szövegét (teljes nevén: *az ELLENPONTOK szerkesztőségének PROGRAMJAVASLATA a romániai magyarság jogfosztott helyzetének megváltoztatása érdekében*), csak Szöcs Gézának voltak a szöveg jobbítását célzó javaslatai. Ara-Kovács később azt mondta, hogy a Programjavaslatot leközli ugyan a szamizdatunkban, de nem ért vele egyet. Miután a Helsinki Értekezlet madridi utókonferenciájának küldendő memorandummal is elkészültem, az Ellenpontoknak e két dokumentumot tartalmazó nyolcas számához írt előszavában végül mégis ezeket a mondatokat találjuk:

„Az itt közreadott MEMORANDUM és PROGRAMJAVASLAT (...) nem a rendszer egyetemes problémáit összegzi, hanem azokat a konkrétumokat, amelyeknek megoldása egyfelől az igazi, nemzetiségi jobbulás előfeltétele, másrésről viszont egy valódi, egyetemes emberjogi jobbulás következménye lenne.

E mai, Európa szégyenének számító román rezsim valódi megváltozása – meggyőződésünk – azoknak a gyakran csak a háttérben érvényesülő kérdéseknek a fölvetésében, kritikájában és megoldásában rejlik, amelyeket a PROGRAMJAVASLAT rendszerez.” (Ellenpontok i. m. 315. o.)

Elhagyjuk Romániát

Ara-Kovács Attila soha nem utazott Magyarországra, valószínűleg azért, mert ott rokona nem lévén, csak az állami utazási iroda által szervezett csoportos kirándulás keretében léphette volna át a határt. Ennek ellenére hozzáfogott a magyarországi demokratikus ellenzékkel való kapcsolatainak a kiépítéséhez, amiben nem egy magyarországi fiatal, de főként Rékasi János matematikus és szociológus volt a segítségére. Némileg magam is részt vettem benne, mivel nagynéném élt Budapesten, és a román hatóságok kétévenként megengedték, hogy meglátogassam őt.

Ara-Kovács végleg Magyarországra akart települni, és ezért oda nősült. Ekkor hontalan útlevelet kapott, mert akkoriban az ország elhagyásához előbb le kellett mondani a román állampolgárságról. A magyar hatóságoktól azonban nem kapott beutazó vízumot. Legalább két évig tartott ez a helyzet, és az Ellenpontok eltervezését és megjelentetését – és nyilván a szekuritáé zaklatásait, a kihallgatásokat – hontalanként csinálta végig. 1982 novemberében, a vallatásunk és a szamizdat általunk történt kiadásának és szerkesztésének beismerése után értesült arról, hogy immár megkapta a magyar vízumot. Addig azonban nem tudott elutazni, amíg az állambiztonsági szervek le nem zárták az Ellenpontok-ügyet. Ugyanis csak ezután kapta kézhez hontalan útlevelét a román rendőrségen. Ekkor kötelezték, hogy negyvennyolc órán belül hagyja el az országot. Bonyolította a helyzetet, hogy magyarországi barátai csak a harmadik napra ígérték, hogy kocsival elmennek érte. A szeku a második napon figyelmeztette Ara-Kovácsot: ne feledje, hogy éjfél el kell tűnnie Romániából. Vonat éjfél előtt már nem lévén, ekkor már csak gyalog tudott átmenni a határon, majd autóstoppal folytatta az útját. Így született távozásának romantikus elnevezése: kitoloncolták az országból. A valódi kitoloncolást ugyanis hatósági kísérettel szokták végrehajtani, általában kitoloncolási őrizet alá vett személyeken

Budapesten Knopp András, aki akkor az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztályának osztályvezető-helyettese volt, magához hívatta, és az Európa Könyvkiadó szerkesztőjévé nevezette ki.

Átmenetele után mindjárt beindította az Erdélyi Magyar Hírügynökséget. Erdélyiektől hozzá eljuttatott híreket Hámos Lászlónak, a Magyar Emberi Jogok Alapítvány (a HHRF) elnökének továbbította, aki anyagi fedezetet biztosított ehhez a tevékenységéhez.

Társadalmilag a helyét az úgynevezett demokratikus ellenzék köreiből kereste, és meg is találta.

Egy év múlva a családommal mi is „végleg” Magyarországra költöztünk. Akkor nem is álmodtuk, hogy Svédorszáig szaladunk majd belőle. Ara-Kovács Attila addigra már beilleszkedett választott emberi környezetébe. Biztos nem volt könnyű. Erre nemcsak Demszkynek a revízió gondolatát is bíráló cikke és az Attila ezzel kapcsolatos erdélyi felfogásának elütő volta a bizonyosság. Magam szinte órákon át próbáltam Solt Ottiliát meggyőzni, hogy létezik magyar érdek, ami a megmaradásunk igényét és feltételeit fogalmazza meg. Otilia egyszerűen képtelen volt megérteni, mit jelöl a magyar

érdeknek nevezett fogalom. Akkor azt hittem, ez neki személyes érzéketlensége. Azóta tudom, hogy ez egy réteg számos tagjának a meggyőződése.

Három és fél éves magyarországi tartózkodásunk alatt kapcsolatban álltunk Ara-Kováccsal. Nézeteit hallva, magatartását látva az volt az érzésem, hogy számomra ismeretlen módon eladta magát.

*

1986 őszén, a kolozsvári Irodalomtörténeti és Nyelvészeti Intézetben feladva kutatói állását, Szöcs Géza is elhagyta Romániát, és Svájcban telepedett le. Budapesten megszakította az útját, és ekkor készült vele egy két részes, magnóra rögzített beszélgetés azzal a céllal, hogy közös emlékezettel minél többet rögzítsünk az Ellenpontok folyóirattal kapcsolatos történekekből. Jelen volt a szamizdatunk nagyváradi szerkesztőségének mind a négy tagja: Ara-Kovács Attila, Szöcs Géza, Tóth Iлона és jómagam. Ezen a felvételen Ara-Kovács és Szöcs tisztázták akkor, hogy vagy 1980 őszén, vagy 1981 tavaszán találkoztak a Bohémélet előadásán a Kolozsvári Magyar Operában, utána a közeli parkban beszélgettek, ahol Ara-Kovács felvetette egy földalatti folyóirat létrehozásának a gondolatát. E találkozó létrehozásában Körössi P. Józsefnek volt szerepe, mert ő jobban ismerte Szöcs Gézát (Lásd Molnár János I. m. 31. o., 27. sz. lábjegyzet), és segített összehozni őket.

Ara-Kovács *A rinocérosz éve* című (már említett) írásában azt állítja, hogy amikor megtudta, hogy megkísérelték őt „letartóztatni”, Szöcs Géza is azonnal Nagyváradon termelt, hogy kimentse őt a bajból. Ha ez igaz, akkor ők mégiscsak jól ismerték egymást, nem világos tehát, hogy annak a szamizdataalapító találkozóknak a megszervezéséhez miért volt szükség a Körössi közbenjárására? Ráadásul az új változatban nem az Kolozsvári Magyar Opera és a Sétány az eszmecsere színhelye, hanem Szöcs akkori munkahelye, a helyi lap szerkesztősége körüli utcák. Ugyanakkor mindez 1978 kora nyarán történt volna, vagyis a megbeszélésnek mintegy két évvel a Budapesti beszélgetésben jelzett időpontja előtt.

Jó lenne érteni, miért van két változata ugyanannak a törtéetésnek.

Egy interjú az Ellenpontokról

Ara-Kovács Attilával az első általam ismert interjút a szamizdatunkról Krizsán Árpád készítette 1988 márciusában a „Motolla” című müncheni magyar ifjúsági magyar lap részére. Címe: *Az „Ellenpontok” és az erdélyi magyarság*. Ebben Attila így mutat be bennünket, ellenpontosokat: „Erdélyben korosztályunkban volt néhány ember, aki határozottan »kozmetopolita« – a szó jó értelmében vett »világpolgári« – nevelést kapott, ami a többnyelvűséget, a világkultúra közvetlen átvételét jelenti. Emlékszem, például én hamarabb olvastam Appolinaire-t vagy Rilket, mint Adyt. Nyilvánvaló, hogy kivételek voltunk. (...) ...még magatartásunkban is másképp éltük meg az ottani világot, mint a nagy átlag. Elég volt végigmenni egy ügynöknek az utcán, és meglátnia minket – sok száz ember között –, hogy már csak gesztusaink révén is gyanússá váljunk számára. Kelet-Európában a másként gondolkodás körül zajlik a vita. Romániában erről szó sincs, ott elégséges másként viselkedni ahhoz, hogy gyanús legyen valaki.”

Ez a nagyképű leírás nem általában ránk, ellenpontosokra vonatkozik, hanem csak Ara-Kovács Attilára. Valójában azt az érzést fogalmazta meg, amit maga iránt táplált, és talán még azokra is vonatkoztatta, akik nem írtak ugyan az Ellenpontokba, de a referencia-csoportjához tartoznak.

Az interjúban az erdélyi magyar kisebbség helyzete megváltoztatásának a lehetőségéről mindmáig érvényes igazságokat mond. Szerinte leelőször is fel kell számolni mind a kisebbségek jogait, minde pedig az összemberi jogokat sértő szocialista rendszert. Ez – mondta – mindenekelőtt a románság feladata. Az ottani magyaroknak „nem csak politikai és adminisztratív, de gazdasági autonómiát kell biztosítani”. Kulturális autonómiát is, de „nem csak abban az értelemben, hogy a magyarság visszakapja régi intézményeit, hanem módja legyen új intézmények létrehozását szorgalmazni; és ezek felett rendelkezni is.” Ugyanakkor „Magyarország határozottabb és aktívabb külpolitikát folytasson ebben a kérdésben. Mozgósítsa az ENSZ-et és más nemzetközi szervezeteket, intézményeket”, hogy a problémák megoldásra leljenek.

A velünk szembeni román viszonyulásról keményen fogalmaz, de nem alaptalanul: „A románság nagy része jelenleg is rendkívül mélyen gyűlöl minket, és én ebben a gyűlöletben annak a »garanciáját« látom, hogy a Ceaușescu-vezetés megdöntésével a magyar probléma semmiképp sem fog megoldódni Romániában. Nagyon rossznak ítélem a román és a magyar nemzet viszonyát.”

A rinocérosz éve

Ettől kezdve meggyorsult személyiségének, de mindenekelőtt nézeteinek átszerveződése, aminek következtében a néha korábban is emlegetett baloldali és liberális volta mind egyoldalúbban eluralkodott szemléletében. A szocialista rendszer leépítésének körülményei között elvesztette a Gondolat Kiadónál a szerkesztői állását, belépett az SZDSZ-be (a Szabad Demokraták Szövetségébe), az Erdélyi Magyar Hírügynökség megszűnt. Ekkor a Beszélő munkatársa lett, és mind szorosabban kötődött azokhoz, akikhez már az Ellenpontok előtt készült Romániából. *A rinocérosz éve* című írása, amelyről már szó esett, szinte jelzőbójája addigi álláspontja revideálásának. Így vall kapcsolódásairól: „sokkal inkább kötődtem Magyarországhoz és a közép-európai – nyilvánvalóan nemzetközibb – ellenzéki értelmiséghez, mint az erdélyi valósághoz.” Szerinte ez meg is látszott az Ellenpontokon, „hiszen egyre határozottabban törekedtem arra, hogy ne a nemzetiségi kérdés oldaláról közelítsük meg a létező társadalom kritikáját, hanem épp fordítva. (...) Álláspontom persze, mely ötödrangúnak tekintette a nemzetiségi bajokat az (...) általános társadalmi elnyomás és diktatúra szempontjából, enyhén szólva nem voltak – és nem is lehettek – népszerűek Erdélyben. Erdély belső részei felé haladva a nemzeti szemlélet egyre inkább meghatározott mindent, az elnyomással való szembenállást pedig fokozatosan a magyar-román konfrontáció dinamikája határozta meg, nem pedig az európai és a romániai valóság durva különbsége.”

Ennek a beállításnak nagymértékben ellentmondanak az Ellenpontokból tőle vett idézetek, amelyek világosan mutatják, hogy ő is tudta: a kétféle elnyomást nem lehet szétrangsorolni, mert a kisebbség számára azok szorosan összefüggenek. Arról nem is beszélve, hogy *A rinocérosz évének* megjelenésekor már túl vagyunk a szabaddemokraták azon döntésén, hogy 1994 és 1998 között összefognak az addig halálos ellenségüknek nyilvánított kommunistákkal (a posztkommunista Szocialista Párttal, amely egyébként a jelzett időszakban nélkülük is kormányképes volt), csak hogy több beleszólásuk legyen a magyarországi társadalom alakításába. Az igazságtevés vágya hajtotta őket? Ugyan, ne tréfáljunk. A magyar társadalom hatalmi szférájának tagjaivá akartak lenni. A nézeteikhez való mind nagyobb mértékű hasonulás a jelek szerint Ara-Kovács Attila létérdekévé vált.

A rinocérosz évében megfogalmazottak szerint Erdély keleti részén a magyar értelmiség hangadóinak „politikai megnyilatkozásai semmiben sem léptek túl a XVIII-XIX. századi hagyományok védelmének indulatán”. Más szóval maradiak voltak. „A Székelyföldet Kis-Magyarországnak tartották, melyet nemcsak a nyilvánvalóan agresszív Romániától akartak elszigetelni, hanem a teljes való világtól, beleértve a XX. századot is. Számolatlanul ontották költeményeiket, melyeknek képzavarait és kínrímeit a nemzeti elkötelezettség volt hivatva elviselhetőbbé tenni.” A román uralmi törekvéseknek kiszolgáltatottakról, akiknek a helyzetéről előzőleg maga is igazat szólt, itt még tovább gúnyolódik. Megnyilvánulásaiban alapos változás állt be. A szamizdatunkból az előbbieken idézett igaz tartalmú mondatait vagy többségüket ma valószínűleg a legszívesebben kikaparná.

Ara-Kovács Attila a magyar népi értékeket sohasem kedvelte. Vizsgálásának mértékét csak most, utólag tudom felmérni. Az Ady-kör ülései után a tagság egy része valamelyikünk lakásán összegyűlt és nagyritkán magyar népdalokat énekeltünk. Ez Ara-Kovácsot láthatóan idegesítette. Akkoriban ezt az intellektuális nagyképűségéből fakadó ízlésbeli sajátosságának, a „magas kultúra” iránti egyoldalú elfogultságának tekintettem. *A rinocérosz éve* egyik bekezdésében általa írtak viszont mást bizonyítanak:

„A kulturális rendezvények sorába tartoztak a – Securitate legnagyobb rémületére – időnként megszervezett néptáncestek, melyeket a szervezők összekapcsoltak folklórgyűjtői előadásokkal. Jól emlékszem egy esetre, amikor az emelkedetten tudományosnak aligha nevezhető előadást követően a vállalkozó kedvűek falrengető népi toporzékolásba kezdtek. Csak úgy repdestek a légben az irdatlan női idomok, s ha egy-egy testesebb asszonyság önfeledten becsörtetett a táncbolyba, a gázlomadár törékenységű fiúk páni félelemmel menekültek a szélrózsa minden irányába. A legjobb Rinocérosz-adaptáció volt ez, amit csak láttam, ráadásul egy olyan korban, amikor Eugene Ionesco teljes életművét letiltotta a színről a cenzúra. Csak ültem ott; néha szájtátva, néha hahotázva néztem a lét mélyéből felbőgő abszurditást, és mérhetetlen öröm töltött el arra a gondolatra, hogy másnap a Securitate ismét a rendszer elleni komoly kihívásként minősíti majd e képtelen estét.”

Nem igaz, hogy időközönként néptáncesteket szerveztünk. Az előbbieken a nagyváradi Ady Endre Irodalmi Kör 1980. december 12-i rendezvényének különös leírását olvashattuk. Kallós Zoltán folklórkutató és népzene gyűjtő volt a vendégünk, aki 1980. január 25-én is járt már nálunk, de ezúttal az Ördögsekér együttest, valamint a kolozsvári táncház néhány tagját is hozta magával. (Az időpontokat és a program rövid leírását a *Péntek esti szabadságunk – A nagyváradi Ady-kör húsz éve* című könyv – Bihari Napló Kiadó, Nagyvárad, 1998 – 206. és 208. oldalain találjuk.) Ha valaki kíváncsi, mi volt az Ördögsekér, nyissa meg például a <https://www.youtube.com/watch?v=MJfY3izdX0c> kapcsolatot. Látni és hallani fogja a Román Televízió Magyar Adásában közvetített zenei játékokat a Csíkszeredai Ifjúsági Fesztivál 1977 novemberében készült felvételében.

A kolozsvári táncház hozzánk látogató tagjai egyetemisták, tehát fiatalok voltak. Kik lehetek akkor azok az „asszonyságok” akik „irtatlan női idomaikkal” önfeledten egy „falrengető népi toporzékolásba kezdtek”?

A fenti leírás egy beteg elme valóságtól elrugaszkodott szüleménye, amilyen valószínűleg csak valami kisebbségi érzés gonosz indulataiból támadhat.

A meghívottak a körli ülés után a kör több tagjával együtt hozzánk jöttek, és ott ropták tovább alagsori lakásunkban, egészen az éjfél utáni vonatindulásig. Hogy Ara-Kovács ott volt-e, és kibírta-e a látványt, arra én akkor nem figyeltem. Emlékezetem szerint csak kolozsvári vendégeink táncoltak, hiszen a körünk tagjai nem is igen értettek hozzá. A szekuritáé – Ara-Kovács ijesztgetése ellenére – a népi táncokkal nem sokat törődött. Őket mindenekelőtt az erdélyi magyar történeszek előadásai izgatták.

Ara-Kovácsnak *A rinocérosz éve* című műve még néhány említésre méltó tévedést tartalmaz. Rólam például a szerző azt írja, hogy „Karcsi ekkor már szűknek érezte az Ellenpontokat. A Memorandumot és a Programjavaslatot olyan fontosnak tartotta, hogy annak sikere érdekében fontolgatta: nem kellene-e névvel vállalunk közzétételét?” Az említett két írást az Ellenpontok anyagai között valóban a legfontosabbaknak érzem, de nyílt vállalásukat nem én vettem fel. Ezt Tóth János genfi nemzetközi jogász sugallatára (Molnár János i. m. 56. o.) Bollobás Enikő tette 1982. november elsején egy nálunk tartott megbeszélésen. *A Budapesti beszélgetésből* idézzük Szócs Géza szavait erről: „Azt mondta, hogy ezt a memorandumot névvel kell vállalni, és úgy elküldeni a Madridba, hogy a nevünk bizalmasan, bizalmas aláírás formában... egyelőre bizalmas, és később nyíltan vállalt aláírás formában...” Hárman kellett volna vállaljuk. Szócs Géza és én egyetértettünk vele, de Ara-Kovács Attila megvétózta ezt a javaslatot.

Hamis Ara-Kovácsnak az a meséje, hogy alapvetően új helyzet állt elő, amikor (1982. november 8-án, hétfőn délelőtt) megtudtuk, hogy „Kolozsváron letartóztatták Keszthelyi András”. (Lám megint: ha valakit bekísértek az állambiztonsági szervekhez, azt szerinte már le is tartóztatták.) „Nem taktikázhattunk tovább: mentendő, ami menthető – előzetes megállapodásunknak megfelelően – be kellett vallanunk (majdnem) mindent.” Ez azt jelentette volna, hogy a vasárnapi házkutatás után bevitték a szervekhez, és másnap – Keszthelyi mentésére (!) való tekintettel – már el is készültek a vallomásaink!

Keszthelyit nekem a szekun alig említették, mert több mint egy éve nem is találkoztam, és valójában semmiféle kapcsolatban nem voltam vele. A nála talált Ellenpontok-számokról Ara-Kovácsot kérdezték, és ő adott rájuk valami magyarázatot. Eszembe sem jutott, hogy miatta tegyek vallomást, a vallatásom pillanatnyi logikája szerint ugyanis nem volt közöm a nála talált számokhoz.

Sajnálatos, hogy Ara-Kovács ezt a mesét a Seregi Zoltán rendezésében 1999-ben készült *ELLENPONTOK – Fejezetek egy erdélyi szamizdat történetéből* című filmben is elmondta, amit valamikor vagy két televíziós csatornán is sugároztak, és végül is maradandó dokumentum.

Téves az az állítása is, hogy én a szkopolamin „emlegetésőtől” „borultam ki” és adtam félig igaz nyilatkozatokat arról, hogy ismerem az Ellenpontokat. Ez valójában a velem szembeni egyáltalán nem kíméletes bánásmódjuk és a viselkedésükből valószínűsíthető ismereteik miatt történt. Egész magatartásukból azt szűrhettem le: tudják, hogy én tudok valamit. (A szocialista idők román titkosszolgálatának a bukaresti archívum azóta elküldött anyagából ma már tudható, ki volt a besúgó.) A szkopolamin miatt akkor „borultam ki”, amikor – immár a vallatás negyedik napjának estéjén – egy folyadékkal teli fecskendővel erőszakoskodtak velem, mondván, most beadják ezt a szert, amely az agyra hat, és megszünteti az ellenkezést. Ez volt az a pillanat, amikor úgy ítélt meg:

ebben a helyzetben itt az ideje, hogy érvénybe lépjen a megegyezésünk, mely szerint „ha kell” Szóccsal és Ara-Kováccsal hárman vállaljuk az egészet.

Ara-Kovács további kétes értékű állításai:

Érdemes sorra venni az Ara-Kovács Attilával készített interjúkban a hamis, vagy legalábbis téves állításokat. A *rinocérosz éve* című írását is megfaggathatjuk még egy kicsit. Ezáltal az eddiginél is teljesebb képet nyerünk volt „főszerkesztőnk” szavahihetőségéről.

1. Egy interjú bevezetőjében – nyilván az interjúalany által mondottak alapján – ezt találjuk: az „illegális szervezőmunka... eredményeként 1981 decemberében elkészült az Ellenpontok első száma.” Ugyanitt egy kérdésre a riporter azt a választ kapja, hogy „’81 decembere és ’82 októbere közötti időszakban, tehát szinte havonta, másfél havonta jelent meg egy-egy számunk.” (Bojár István András: *ELLENPONTOK – Beszélgetés Ara-Kovács Attilával*, Magyar Narancs, 1992. november 12.) Másutt ezt olvashatjuk: „...akkor már – 1981-1982 fordulóján – lényegében összeállt az Ellenpontok első két száma”. (Ara-Kovács Attila: *A rinocérosz éve* i. m.)

A valóság az, hogy a szamizdat első száma 1982 februárjában, a második pedig csak márciusban-áprilisban lett készen. Amikor Ara-Kovácsot megkérdeztem, miért írt korábbi megjelenési időpontokat, azt mondta, hogy a román állambiztonsági szervek (vagyis a szeku) megtévesztésére. De mivel magyarországi „testvérlapunk”, a Beszélő tényleg 1981 decemberében jelent meg, nagyon valószínű, hogy inkább csak az egyidejű indulás történelmi pillanatának a látszata bűvölte őt meg.

2. Az egyik riporter megkérdezte tőle: „Mennyi ideig tartották önöket vizsgálati fogságban?” A válasz: „Három hétig”. (Szendrei Lőrinc: *Az Ellenpontoktól a célpontig – Ara-Kovács Attila egy erdélyi szamizdat történetéről*, Népszabadság, 2000. december 16.)

Ez akkor lett volna igaz, ha három hétig folyamatosan megfosztottak volna minket a személyi szabadságunktól, vagyis erre az időre bezártak volna. A kihallgatásunk-vallatásunk 1982. november hetediké délutánjától tizenkettedike korai óráiig tartott, ami szűken négy nap, nem pedig egy hét, háromról nem is beszélve. Közben időközönként hazaengedtek, majd visszarendeltek bennünket. (Ez a szerkesztőség nagyváradi tagjaira vonatkozott csupán, mert Szöcs Géza elrejtőzött egy szanatóriumban, és csak december 9-én találták meg.) Vagyis szó sem volt vizsgálati fogságról. Ebből még annyi sem igaz, hogy „három hétig vallattak” minket. (Lásd Dési János interjúját: *Kettesben Ara-Kovács Attilával, akiről az írógéptörvényt elnevezték*, Heti Budapest, 1990. november 2. 8-10. oldal.)

3. Egy másik riporter az állítja az ismertetőjében, hogy földalatti lapunknak „a kommunista totalitarizmust” és a kisebbségi helyzetet elemző írásai, a szerkesztőkön kívül számos élvonalbeli román értelmiségi, Cs. Gyimesi Éva, Balázs Sándor, Salat Levente és mások tollából származtak... (...) A szerkesztők természetesen román szerzőket is megszólaltattak (pl. Doina Corneát)” (Bíró Béla: *A kommunizmus morálisan könnyű időszak volt* – interjú Ara-Kovács Attilával, Brassói Lapok, 1997. IV. 11-17.)

Ezek a nevek az Ara-Kováccsal folytatott beszélgetésből talán valami félreértés révén váltak Bíró Béla szerint a szamizdat szerzőivé, de ez sem magyarázza, hogyan alakult át számára a három magyar „román” értelmiségivé. Az azonban bizonyos, hogy az említettek egyike sem közölt soha egy betűt sem az Ellenpontokban, azt valószínűleg inkább csak a Szabad Európa Rádióból ismerték meg.

4. „A folyóiratot Ara-Kovács Attila filozófus, Szöcs Géza költő és Tóth Károly tanár szerkesztette. Az újra kiadás alkalmából beszélgetünk Ara-Kovács Attilával” – írta Szendrei Lőrinc. Az szerkesztők között Tóth Ilonát (aki pedig többet dolgozott, mint Szöcs Géza, hogy az Ellenpontok példányai valóban létrejöjjenek) elfelejtette megemlíteni, az én második – egyébként anyakönyvileg iktatott – keresztnévemet, az Antalt is elhagyta, noha következetesen használom abban a könyvben is, amelynek megjelenése alkalmából az interjút készítette. (Szendrei Lőrinc: *Az Ellenpontoktól a célpontig – Ara-Kovács Attila egy erdélyi szamizdat történetéről*, Népszabadság, 2000. december 16.)

5. A vallatások befejezése után tudtam meg Ara-Kovács Attilától, hogy őt nem verték a szekuritátén (pedig addig azt hittem, versenyben vagyunk, ki bírja tovább). Ezt fenntartotta egy 1986-ban Magyarországon magnóra rögzített beszélgetésben is: „Hát én nem aludtam egy csomót. Nem vertek, de nem aludtam abszolút. Nem mehettek ki pisilni, nem kaptam enni.” (*Budapesti beszélgetés az Ellenpontokról, 1986.*) 1992-re gazdagodott az emlékezete: „Eleinte engem nem vertek, de később pofozkodásokra, haj- és szakállcibálásokra is sor került.” (Bojár István András: *ELLENPONTOK – Beszélgetés Ara-Kovács Attilával*, Magyar Narancs, 1992. november 12.) 1999-re, *A rinocérosz éve*

című írása szerint a Keszthelyi Andrásnál megtalált Ellenpontok-számok hatására a szekusok egészen nekivadultak: „Az óvatos kérdezősködés helyett hirtelen pofozni kezdtek, tépték a szakállamat, hajamat...” Akkoriban, amikor ez állítólag megtörtént, egy szóval sem említett nekünk ilyesmit.

6. A vallatásunk-kihallgatásunk után Ara-Kovács nem akart arról beszélni, hogy mit vallott az állambiztonságiaknál. Rengeteget írt – mondta –, de nem is emlékszik már rá, hogy mit. Viszont naplót írt minden napról, azt elküldte Rékasi János barátjának, és ha mi is átmegyünk Magyarországra, elolvassuk majd ott. Attila azonban alighogy Magyarországra ért, halálosan összeveszett Rékasival, aki emiatt nem adta vissza neki a naplójegyzeteket.

A Budapesti beszélgetés idején sem tudtam erről Ara-Kovácsból kihúzni semmit.

Később érdeklődtem Rékasinál. Azt mondta, hogy az Ara-Kovács naplója nincs már meg, elkallódott az ő költözködései során.

A legkülönösebb az egész történetben az, hogy a román állambiztonsági szervek archívumából megkaptam az Ellenpontokra vonatkozó anyagot, benne valamennyi résztvevő nyilatkozataival, de egyedül az Ara-Kovács Attila szekun tett nyilatkozataiból nincs egy sor sem. Vajon a szekuritáé miatt tartja eltitkolnivalónak azt, amit ott vele, a „főszerkesztővel” beszélgettek?

7. „Én is ontottam a cikkeket” – írta Ara-Kovács – „később valaki azonosította az ott – természetesen aláírás nélkül – publikált anyagok szerzőit, így a legnagyobb meglepetésemre kiderült, hogy a cikkek mintegy kétharmada tőlem származik.” (In: A Rinocérosz éve i. m.)

Ara-Kovács Attila figyelmetlenül olvasta, az ELLENPONTOK Csíkszeredában megjelent teljes anyaga előtt található *Az Ellenpontok rövid története* című bevezető írásomat. Ugyanis magam voltam az, aki az egész anyagban szereplő írások arányait kiszámítottam. Ott ezt olvashatjuk: „Kétharmaduk erdélyi szerzők tollából származó első közlés; ez az egész terjedelemnek több mint a felét teszi ki. A legtermékenyebb szerző Ara-Kovács Attila volt (az eredeti cikkek számának mintegy fele, terjedelmük több mint egyharmada).” A „kétharmad” szó a fenti szövegösszefüggésben akkor vonatkozna csak rá, ha más erdélyi szerző rajta kívül nem lett volna.

8. Ara-Kovács Attila szerint: „A novemberben tartó kihallgatások után *házi őrizetbe* kerültünk, *amíg ki nem toloncoltak* az országból.” (Bojár István András i. m.; kiemelések tőlem – T. K. A.) A „kerültünk” szó többes számának értelemszerűen azt kell jelölnie, hogy ez mindhármunkra vonatkozott, akik vállaltuk az Ellenpontok létrehozatalának és szerkesztésének ódiáját: Ara-Kovács Attilára, Szöcs Gézára és reám is.

Ara-Kovács meghatározta a házi őrizet pontos mibenlétét: „azt jelentette, hogy a lakásajtón se ki, se be.” (Dési János i. m.)

A feleségem és én semmiféle házi őrizetről nem tudunk. Engem a szeku 1983. március 15-én megfenyegetett, hogy kidobnak tanári állásomból, ha nem fejezem be az Atillával való találkozásokat. Nem én jártam hozzá, hanem ő mihozzánk. Vajon ezt hogyan tehette? Meglógott talán a házi őrizetből? Erről a témáról még ezt írta: „A házi őrizet dacára a hétfői koncertekre Szabó Kátival és néhány más barátunkkal továbbra is eljártam.” (A rinocérosz éve i. m.)

Ami a mindnyájunkat érintő „kitoloncolást” illeti, maradjunk a tényeknél. Arról már szóltam, hogy Ara-Kovács, mivel nem vette komolyan Románia elhagyásának neki megszabott határidejét, miért ment át gyalog Magyarországra egy délután.

A feleségem, Ilona, valamint én és féléves kisleányunk 1984. július 8-án utaztunk Magyarországra, amikor minden papírformát sikerült elintéznünk. Szöcs Géza 1986 őszén döntött úgy, hogy – mivel Magyarország nem volt hajlandó befogadni – Svájcba költözik. Vagyis egyikünket sem toloncolták ki, feleslegesen játszottak némelyek a kifejezéssel.

9. „Először Gézának szóltam, hogy indítani kellene egy ilyen folyóiratot” – mondta Ara-Kovács Attila a Gittai Istvánnak adott interjújában. „A második ember, akinek elképzelésemről szóltam, Tóth Karcsi volt.” (Gittai István: *Tíz év után az Ellenpontokról – Beszélgetés Ara-Kovács Attilával* – Bihari Napló, 1993. január 14.)

Sajnos ez nem igaz. Azon a (minden bizonnyal) február eleji estén, amikor a Körös utcán Ara-Kovács az Ellenpontokban való részvételemet kérte, teljesen egyértelműen kijelentette, hogy a szamizdat létrehozásáról már beszélt Szöcs Gézával, valamint Molnár János tamáshidai lelkésszel is, akik készek támogatni a kezdeményezést. Én tehát nem a második ember voltam, akinek szólt, hanem a harmadik.

Molnár augusztustól valóban nem vett többé részt az Ellenpontokban. Talán mert éppen gyermekük született – gondoltam akkor. Később megtudtam, hogy számomra mindmáig ismeretlen

természetű személyes konfliktus volt közte és Attila között. A köztük levő ellentmondás egy másik interjúból is kiderül. A riporter megkérdezte Ara-Kovácsról: „*Megírta-e valaki az akkori történetet?*” (Mármint az Ellenpontokét, természetesen.) A meginterjúvolt válasza: „A Soros alapítvány pénzt és megbízást adott valakinek erre. A dolog azonban furcsa pszichobohózáttá fajult. A szerzőt ugyanis egykoron – írói és emberi alkalmatlansága miatt – kihagytuk a folyóirat szerkesztéséből, így aztán ekkor látta elérkezettnek a pillanatot, hogy korábbi kudarcainak kompenzálásaképpen összeüsse a maga verzióját. Szó se róla, képzelgéseinek gyűjteménye igen szórakoztató, épp csak annyi baj van vele, hogy még az ellenkezője sem igaz” (Bojár István András i. m.)

Molnár Jánosnak *Az egyetlen – Az Ellenpontok és az ellenpontosok története* című könyve (Szeged, 1993) azokkal folytatott beszélgetéseit tartalmazza, akiknek a szamizdathoz – legalább közvetve – valamilyen köze volt. Ha nem is tökéletes mű (ugyan mi tökéletes a világon?), eddig ez az egyetlen könyv, amely emberi és társadalmi összefüggéseibe helyezi az Ellenpontokat, és olyan ismereteket gyűjt össze, amelyek azóta jobbára már elkallódtak volna. Ezért amikor Ara-Kovács Attila a könyvet Molnár „saját verziójának”, „képzelgéseinek gyűjteményének” mondja, aminek „még az ellenkezője sem igaz”, akkor elfogult rosszindulatának enged szabad folyást, és már jóval túl van az inkorrekttség határain.

10. „Évente például két alkalommal filozófustalálkozót szerveztünk Nagyváradon; ezeken összegyűltek az erdélyi filozófusok, és jöttek Magyarországról is.” Ara-Kovács ezt is Bojár István Andrásnak mondja (lásd i. m.).

A kommunista Romániában csak a párt megyei művelődési osztálya engedélyével lehetett kulturális találkozót szervezni. Mi ezt a nagyváradai irodalmi körben tehettük volna. Néha a filozófia egy-egy erdélyi magyar művelője – egyszerre ritkán kettő vagy véletlenül három – jelen volt a körünkön, de olyan együttlét, amit valóban filozófustalálkozónak lehet nevezni, soha nem volt. Külföldről pedig jogunk sem volt vendéget hívni. Legfeljebb inkognitóban lehetett ott valamely magyarországi ismerősünk. Az évente kétszeri nagyváradai (nemzetközi!) filozófus-találkozó tehát egy nagyképi kitaláció.

A karrier

1987 késő őszén felkeresett Ara-Kovács Attila, hogy a novemberi brassói tüntetésekkel kapcsolatban írjunk és tegyünk közzé egy nyilatkozatot. Az aláírók nevével való tisztességtelen manipulációi és az ezzel kapcsolatos hazug magyarázatai miatt úgy döntöttem, hogy nem tartok vele többé kapcsolatot. (Lásd e kötetben a *Ki igen és ki nem – Az ellenpontosok brassói eseményekkel kapcsolatos nyilatkozatának igaz története* című írásomat.) Ezt az időközönként kiújuló nézeteltéréseink is indokoltá tették.

Für Lajos akkoriban kérte meg Jóó Rudolfot, szervezzen egy munkacsoportot, amelynek az lenne a feladata, hogy a Magyar Demokrata Fórumnak a Jurta Színházban Erdélyről tartandó 1988. március 6-i tanácskozására egy tanulmányt készítsen. Megmondom őszintén, nehezemre esett ismételtlen egy társaságban lenni Ara-Kováccsal, ugyanis Rudi mindkettőnket meghívott ebbe a csoportba. Ráadásul nekem adta át az Ara-Kovács által készített két anyagot, hogy ha lehet, azokat is olvassam az általam készítendő részekbe. Csakhogy a kapott, meglehetősen gyenge írások témája Románia külpolitikája és – ha jól emlékszem – valamilyen katonai kérdés volt, amit nem tudtam az erdélyi magyar kisebbség általam tárgyalt problémáiba illeszteni. Lehetséges, hogy ő – liberális voltában mindinkább erősödve – már akkor kerülni igyekezett a nemzetiségek problémáinak etnikai vonatkozásait.

Családommal annak a márciusnak a végén, harmadfél évi mindinkább keseredő magyarországi tartózkodás után elrepültünk, és svédországi lakosok lettünk. Ara-Kováccsal azóta nem találkoztunk, és csak hírfoszlányok jutottak el róla hozzánk. A székelyek autonómia-mozgalmi kapcsán Bajnai Gordonról kiadott nyilatkozata ébresztette fel érdeklődésemet az ő pályafutása, no meg a sajtóban, főleg a Magyar Narancsban és a Beszélőben megjelent írásai iránt.

Már említettem, miként lett Ara-Kovács Attila 1984-ben az Európa Kiadó szerkesztője. A Wikipedia szerint később a Beszélőnek a munkatársa, majd az 1990-es évek végén külpolitikai és nemzetbiztonsági szakértő. 1998-tól 2002-ig az SZDSZ külügyi irodavezetője, 2002-től 2008-ig pedig a Külügyminisztérium Stratégiai Tervező és Elemző Főosztályának volt helyettes, majd megbízott vezetője. 2008 után szabadúszó újságíró, majd a Bajnai-féle Együtt-PM szövetség tanácsadója, egészen a szövetség vezetőjének a székelyek nagy menetelését (2013. október 19) helyeslő

nyilatkozatáig. Akkor felháborodásában megszakította Bajnaival a kapcsolatot. 2014 júniusában Ara-Kovácsot a darabokra szakadt Magyar Szocialista Párt egyik utódjának, a Gyurcsány Ferenc vezette Demokratikus Koalíció (DK) külügyi kabinetjének a vezetésére kérték fel. Írásai mindmáig főként a Magyar Narancsban jelennek meg.

Ezek a száraz tények. Vizsgáljuk meg kissé a dolgok hátterét. Ara-Kovács Attila az Európa Kiadónál a kádári kommunista rendszertől kapta a szerkesztői állást. A Beszélőnél a Szabad Demokraták Szövetségét megalapító liberális ellenzék segítette. Az első Fidesz-kormány idején ennek az akkor ellenzékben levő pártnak a külügyi irodáját vezette. 2002-ben a szocialisták nyerték a parlamenti választásokat, és ekkor Ara-Kovács a Külügyminisztériumba került, hála az SZDSZ és az MSZP közötti nem mindig zökkenőmentes, de mindenképpen „gyümölcsöző” kapcsolatnak. A kettejük közötti rokonszenv korántsem véletlen.

A Magyar Szocialista Párt (MSZP) a hajdani állampártnak, a Magyar Szocialista Munkáspártnak (MSZMP) a jogutódjaként, annak utolsó kongresszusán, 1989-ben alakult meg. A Szovjetunió felbomlásával a marxista pártok lényegében egy ideológiai vákuumba kerültek. Az őket irányító „mintapárt” hatása alól kikerülve meglehetősen irányvesztettek lettek. Az események az addig számukra irányt adó elmélet gyakorlati kudarcát is jelentették.

Az SZDSZ-t az ilyen válság elkerülte. Ők mindig tudták, hogy a cselekvés mintája a liberális Nyugattól érkezik további szilárdítást ígérő neoliberalis „elvek”, vagy akár utasítások formájában. A szocialistákkal szövetségben ők lettek a „politikailag korrekt” nézetek és a „demokrácia ismérveinek” fő közvetítői és élharcosai. Az általuk terjesztett szabadságeszmények a véleménydiktatúra tárgyai voltak, és azok ma is. Úgy vélik, hogy „felsőbbrendű tudásuk” feljogosítja őket arra, hogy a társadalom vezetői legyenek. Ezért – noha a posztkommunisták halálos ellenségeiként nyilatkoztak egy darabig – amikor 1994-ben a szocialisták megkapták a szavazatok több mint felét, vagyis Horn Gyulával az élen egyedül is kényelmesen kormányt alakíthattak volna, mindkét párt mégis szívesen vette, hogy szövetkezhet a másikkal.

Az ELLENPONTOK című filmben Ara-Kovács Attila többek között ezt mondja: „annak a rezsimnek európatlanságát szerettük volna bemutatni. (...) Erdélyben nyilvánvalóan a magyarság ott magyarként élte meg ezeket a konfliktusokat, ami hát nagyon lényeges szempont... (...) De akkor nem ez volt a lényeges. Akkor olyan mérvű volt a román rezsimnek az elszigetelődése, és éppen ezáltal ez volt az az (...) Achilles-sarok, ahol a leginkább támadható volt ez a rezsim. Hogy megmutassuk tehát azt, hogy mennyire európatlan, mennyire abszolút Nyugat-ellenes. (...) Tehát mi nagyon jól érzékeltük azt, hogy ez az a momentum... és ez az a pont, ahol a legtöbbet árthatunk az akkori rezsimnek, s ez az, amivel a legtöbb szövetségest szerezhethetjük kint külföldön. Tehát ha mi nemzeti problémát vetünk föl, és csak nemzetit, abban az esetben könnyen ránküthették volna, hogy nacionalisták vagyunk, mint ahogy próbálkoztak is ezzel.”

Ha ezt a szöveget egybevetjük mindazzal, amit a románoktól elszenvedett nemzetiségi sérelmekről az Ellenpontokban Ara-Kovács leírt, érhető, hogy később, a szamizdat anyagának nyomtatásban való esetleges megjelenéséről így vélekedik: „...elolvasva mind a nyolc és fél számot, politikai fontosságán túl e produktumokra rányomta bélyegét a keletkezésük szűkössége. Nem tudunk kellő mértékben és irodalmi vagy publicisztikai értékben megfelelő minőséget produkálni. Sok a slampéria, a redundancia és a szerkesztési hiátus az egyes számokban. Meg kellene szerkeszteni.” (Gittai István i. m.) Valószínű, hogy legszívesebben liberális szellemben átírta volna a saját szövegeit, hogy minél tompítottabb legyen mindaz, amit az erdélyi magyarok helyzetéről és problémáiról hajdan *meggondolatlanul* kimondott.

*

Az MSZP és az SZDSZ 2002-től – két választás győzteseként – nyolc éven át volt kormányon. Ez Magyarország számára nehéz megpróbáltatások periódusa volt. Jelentősen megromlott a gazdaságnak és általában a társadalomnak az az anyagiakban továbbra is szűkös, de viszonylag kiegyensúlyozott és lassan javuló állapota, amit az előző időszakban a Fidesz-kormánynak sikerült létrehoznia. Újabb kölcsönök növelték az államadósságot, növekedett az éves költségvetési hiány, csökkent az életszínvonal.

Ennek az időszaknak az első miniszterelnökét, Medgyessy Pétert 2004-ben, Gyurcsány Ferencet 2009-ben váltották le. Ara-Kovács Attilának már egy esztendővel korábban megszűnt a külügyminisztériumi megbízatása. Az utolsó évben, a 2010-es választásokig, Bajnai Gordon volt a kormányfő. Ő, jelentős megszorítások által, javított valamit a gazdaság katasztrofálissá vált állapotán.

A legmegdöbbentőbb események, amelyekhez hasonlók a politikai baloldal, valamint az Európai Unió és az Egyesült Államok által különösen sokat emlegetett demokráciában nehezen elképzelhetők, Gyurcsány Ferenc személyéhez kapcsolódnak. Természetesen a hírhedt, 2006 májusában elhangzott balatonöszödi beszédéről van szó, amelyben a miniszterelnök bevallotta, hogy ők, szocialista és szabaddemokrata politikusok, sokat hazudoztak a népnek, és *kurva országnak* nevezte saját hazáját. Amikor ez köztudott lett (nagyon valószínű, hogy valami céllal maga szivárogtatta ki), az emberek felháborodásából, mint tudjuk, tüntetések születtek.

Ha valóban demokrácia lett volna akkor Magyarországon, a tüntetők kiáltványának beolvasását 2006. szeptember 18-án nem utasította volna vissza az állami televízió. Hiszen másnap egy vitaműsorban az egész szöveget ismertették a nézőkkel. Így viszont megindulhatott a kis számú vidéki és tapasztalatlan rendőröktől védett tévé ostroma.

Egy idős pár, svédországi magyar ismerőseim, ott álltak, és nézték. A kődobálásban nagyon aktív „harcosok” számát mintegy harmincra becsülték. Kétségtelen, hogy egy részük őszinte felháborodásból cselekedett. De egyikük azt mondta ismerőseimnek, hogy ő harmincezer forintot kap ezért az éjszakáért. (Lásd az *'56 sírját ássák* című írásomat a *Kapu* 2006. októberi számában.)

Vajon ki fizethette a hozzá hasonló példamutatókat, ostromra, erőszakra buzdítókat? Ismertünk már néhány helyszínt a nagyvilágban, ahol bérelt felforgatókkal terjesztették a „demokráciát”.

Gyurcsány Ferencet másnap kétszer is meginterjúvolták a televízióban. Elmondta, hogy előző napon este fél tíztől reggelig folyamatosan nyomon követte az eseményeket, és szoros kapcsolatban volt a rendőrség vezetőivel. Nyilvánvaló, hogy miniszterelnökként módja volt befolyást gyakorolni az eseményekre. Így rajta múlhatott, hogy a televíziót védők nem kaptak megfelelő segítséget a szomszédos utcában tényleg nagy tömeg rendőrtől. Ennek az a valószínű magyarázata, hogy így az ostromban sok rendőr, köztük nem egy súlyosan megsebesült, és ez lélektanilag felkészítette a rendőrséget, hogy az elkövetkező napokban vadállati kegyetlenséggel bánjanak nemcsak a tüntetőkkel, hanem a véletlen járókelőkkel, sőt a forradalom évfordulóját ünnepelni kívánó emberekkel is. (Lásd *Magyarországon „ünnepelt” a kormány* című írásomat a *Krónika* 2006. november 17-19-i számában.) Mindezt a baloldal egyetértéssel fogadhatta, hiszen a *fődemokraták* egyike, Demszky Gábor, aki akkor Budapest polgármestere volt, a főváros napján, november 16-án kitüntette Gergényi Pétert, Budapest rendőrfőkapitányát.

Amerika megvédi Gyurcsányt

Lehetséges, hogy Gyurcsány Ferenc, Ara-Kovács Attila jelenlegi főnöke, aki személyesen javasolta őt a Demokratikus Koalíciónál betöltött mostani külügyi funkciójába, ha idejében pert indítanak ellene, ma büntetett előéletű lenne. Mire kiderültek a Gyurcsány tulajdonában levő, jogilag soha nem is létező Nomentana Kft., valamint az Altus Rt. törvénytelen ügyletei, közismertté válásuk pillanatában már elévültek, ezért vizsgálat sem indult velük kapcsolatban. A Nomentana adóssikkasztással, az Altus pedig az állam kárára történt több tízmilliós beruházással gyanúsítható.

A Gyurcsány-kormánnyal 2008 januárjában létrejött egyezség a Velencei tó partján, Sukorónál, nagy beruházási területet adott a külföldi Lauder-csoportnak egy nagy kaszinóváros (King's City) építéséhez. Ez területcserével történt, amelynek során a területek igen különböző értéke következtében az állam jelentős összeget veszített. Bajnai Gordon, a Gyurcsányt követő miniszterelnök belső vizsgálatot indított ebben az ügyben. A számvevőszék megállapítása szerint a földcsere szabálytalan volt. Az LMP (Lehet Más a Politika; 2009-ben megalakult párt) büntetőeljárást kezdeményezett: hivatali visszaélés miatt feljelentést tett Gyurcsány Ferenc ellen, aki röviddel lemondása előtt kiemelt beruházásnak nyilvánította a kaszinóváros tervét.

Gyurcsány ügyészségi kihallgatása már a Fidesz-kormány idején, 2011 októberében történt. Az Országgyűlés felfüggesztette a mentelmi jogát, és közölték vele, hogy hivatali visszaélés gyanújával eljárást indítanak ellene, mivel úgy döntött, hogy az igényelt sukorói ingatlanok a törvényben előírt pályáztatás nélkül, ingatlancserével kerüljenek a Lauder-csoport birtokába.

„Bizonyítottság hiányában” a Főügyészség 2012 júliusában megszüntette a Sukoró ügyvel kapcsolatos nyomozást Gyurcsány Ferenc ellen. Ebben szerepe volt az amerikai nagykövetségnek is, aki nyomást gyakorolt a magyar kormányzatra. Budai Gyula számonkérési kormánybiztos, akivel „számonkérő jellegű beszélgetést” folytattak a nagykövetségen, egy tévéinterjúban elmondta, hogy „az amerikai nagykövet nyíltan beleavatkozik a magyarországi belpolitikába, illetőleg azok a

kérdések, amik ott elhangzottak, mind a nyomozó hatóság, mind a jogállamiság alapjait kérdőjelezték meg. Én úgy gondolom, hogy sem én, sem más soha nem tett fel olyan kérdéseket, hogy az Amerikai Egyesült Államokban milyen jellegű büntetőeljárások folynak politikusok ellen.” A Kúria (a Legfelsőbb Bíróság neve 2012. január 1. óta) ugyanakkor megerősítette a Fővárosi Ítéltábla korábbi ítéletét: érvénytelen és semmis a sukorói telekcsere.

Természetesen Gyurcsányon és társain mindenekelőtt a 2006. szeptemberi és októberi szadista rendőrterrorra kellene számon kérni. Jellemző, hogy néhány akkori politikus és a hatalmi szervek vezetői közötti helyzetelemző tanácskozásnak az anyagát harminc esztendőre titkosították. A tévé ostroma után az Országgyűlés teljes bizalmat szavazott meg Gyurcsány Ferencnek. Ez a tény azt bizonyítja, hogy a liberális pártok képviselői lenézik az ország népét.

A Fidesz, amely lényegében mindmáig az egyedüli rendszerváltó kormányzó párt (bár igazán akkor lenne az, ha sikerülne neki Magyarország közjogi folytonosságát helyreállítania), a történekeért el kellett volna számoltassa az elkövetőket. Persze az Európai Unió és az Egyesült Államok politikusai és médiája a történeket a baloldali „demokrácia” természetes megnyilvánulásaként kezelték, és valamennyi számonkérési szándékot a magyarországi polgári kormány „diktatúrája” bizonyítékának tekintettek.

A Lauder-csoport beperelte aztán Magyarországot a sukorói egyezség felbontásáért, és százmilliárd forintos kártérítést követelt. A végső szót egy washingtoni választott bíróság mondta ki. Ez megerősítette a Kúria korábbi döntését, mely szerint a telekcsere-üzlet törvénybe ütköző volt. Emiatt és anyagi visszaélésekért öt ember ellen folyik tovább a per, akiknek lényegében Gyurcsány adott tetteikhez utasítást. De maga a volt miniszterelnök, aki ellen saját, valamint az amerikaiak állítása szerint is „politikai üldözés folyik”, érinthetetlen. Talán e miatti bosszúvágyból, no meg hazájával szembeni ellenszenvből Gyurcsány, a Demokratikus Koalíció vezetőjeként 2014 októberének végén Magyarország uniós támogatásának felfüggesztését és egyes magyar cégek uniós pályázatokról való kitiltását követelte az Európai Bizottság leendő elnökénél. Több diplomatával és az amerikai ügyvivővel is tárgyalt. Az Egyesült Államok, Gyurcsány támasza – mint tudjuk – bejelentette, hogy több sikkasztással vádolt magyarországi személy nem teheti be a lábát Amerikába. A személyek nevééről, kitiltás okáról és annak bizonyítékairól Obama vagy munkatársai nem hajlandók beszélni.

Egyébként különös, hogy miután az ügyészség Gyurcsányt mindenekelőtt a törvények által akkor előírt nyilvános pályázat vagy árverés mellett még meg nem engedett telekcsere elrendelése miatt szándékozott bíróság elé állítani, 2014-ben a magyar parlament a pályázattól való lehetséges eltérés tizenhárom indoka mellé bevette a törvénybe a telekcsere is.

*

Amikor 2010-ben a Fidesz-KDMP szövetség nyerte meg a választásokat, a baloldali liberális értelmiség egy része „El a kezekkel Gyurcsánytól!” kezdetű „kiáltványt” adott ki, amelyet száznolc személy írt alá. Ezek a Gyurcsány-korszak idején történt visszaélések miatti *elszámoltatás* fogalmát azonosították a politikai *leszámolás*éval. Szerintük a 2010-ben kormányra jutott pártok „*összemossák a bűncselekményekért való jogi felelősségre vonást a másfajta politika egzisztenciális szankcionálásával, s ez jogállamban megengedhetetlen.*” Kijelentették: „*A demokratikus magyar jogállam magyar híveiként tiltakozunk a Fidesz »elszámoltatási« kampánya, a vezető Fidesz-politikusok fenyegető nyilatkozatai ellen.*” Majd kijelentették: „*felhívunk mindenkit a szabadság védelmére.*”

Vajon milyen joron beszélnek éppen ezek a szabadság védelméről, miután a lakosság a szavazatával, tehát a *legdemokratikusabb úton* eltávolította politikai pártjaikat a hatalomból. Milyen erkölcsi joron beszélnek most, ha szavuk sem volt a 2006-ban elrendelt kivételes állapot idején, amikor rendőrruhába öltözött vadállatok békés járókelőket és ünnepelni kívánó embereket rugdostak és fogdostak össze az utcán. Miért nem volt szabad akkor még békésen sem tüntetni? Miért kaptak engedélyt a rohamrendőrök azonosító számuk levételére (engedély nélkül ezt nem merték volna megtenni), hogy megmásíthatatlanul azonosíthatatlanok maradjanak? Hogyan lehet az, hogy – kirívó példaként – egy vak embert, akinek fehér botja jelezte látásának hiányát, kiráncigáltak akkor egy kávéházból, az utcán megverték, és amikor menekülni próbált, tíz (tíz!) gumilövedéket lőttek a hátába? Hol volt akkor a „szabadság védelmére” felhívó liberális „urak” és „hölgyek” hangja, tiltakozása, valamint felhívása, hogy azonosítsák a pénzért ostromot szítókat, és azokat, akik fizették őket?!

A Gyurcsányt védő felhívás egyik aláírója Ara-Kovács Attila, a volt *Ellenpontok* volt főszerkesztője, aki hajdani nézeteinek maradványait is megtagadva jelenleg Gyurcsány Ferencnek, a „módszerváltó” korszak mind politikailag, mind gazdaságilag legsötétebb periódusában a leghosszabban regnáló miniszterelnök pártocskájának a külügyi vezérszakértője.

Gondolom, jó kapcsolatai vannak a nem utasításai szerint ugráló Magyarországot különböző utakon, de mindenképpen megbüntetni akaró Egyesült Államok diplomáciai szerveivel.

Főnöke, Gyurcsány Ferenc, Magyarország „szeretett vezére”, mint említettem, arra törekszik, hogy az Európai Uniónál elérje: országunk ne dönthesse szabadon a kapott az uniós források felhasználásáról, mi több: egyáltalán függesszék fel a támogatásunkat, egyes magyar cégeket pedig tiltsanak ki az uniós pályázatokról.

A székely törekvésekről

Amikor Bajnai Gordon nyilatkozata szerint – az azóta már felbomlott – pártja, az Együtt-PM (azaz: Párbeszéd Magyarorszáért) szövetség úgy döntött, hogy támogatja Székelyek Nagy Menetelése elnevezésű tüntetést (2013. október), melyet ők autonómiájuk elnyeréséért szerveztek, Ara-Kovács Attila szinte hisztérikus kitöréssel bevallotta, hogy szégyelli, amiért egyáltalán ismeri a politikust, akinek egy ideig tanácsadója volt. Ellenzi ugyanis egy olyan autonóm terület létrehozását, ahol a magyarok többségben vannak. Indokai főleg gazdaságiak: egy olyan fejletlen terület, mint a Székelyföld nem tudja önállóan fenntartani magát. Persze, Ara-Kovács kétségtelenül tudja, hogy a román állam szándékosan hagyta ezt a területet megfelelő anyagi támogatás nélkül, és azt is, hogy a székely erdők már régen a tulajdonosaik birtokában kellett volna legyenek a kilencvenes évek elejétől, de még hosszú ideig az állami erdészet termelte ki azok faanyagát, és a haszon az állam zsebébe vándorolt. A hegyek lekopasztásában állítólag a magyarok szervezetéből valami miatt kizárhatatlan egy-két RMDSZ-mágnás is jócskán nyereszkedett.

A románok új közigazgatási egységekre akarják felosztani az országot. Mindenki tudja, Ara-Kovács is, hogy ennek fő célja a román soviniztáknak állandóan a torkán akadó, majdnem tisztán magyar lakossággal bíró székely megyék felszámolása, hogy – miután a németeket és a zsidókat pénzért kiengedték az országból – végre megvalósuljon a román alkotmányba foglalt hazugság: az, hogy Románia egységes nemzetállam. Ennek érdekében a székely megyéket úgy osszák háromfelé, hogy mindegyik részhez román vidékeket csatolnak, és az így kialakult területi egységek román többségűek lesznek, ezért „demokratikusan” megszűnik a magyarok regionális és helyi saját önkormányzatának lehetősége, s visszaszorul a nyelvük használata is. A cél: tűnjenek el már ők is az első világháború után Erdéllyel kibővített Romániából.

Ara-Kovács egyetért az egyik (talán legújabb) román tervvel, mely szerint a székely vidékeket Brassó megyéhez kellene csatolni. Ez gazdaságilag fejlettebb vidék, és így megfelelő anyagi lehetőséget tudna biztosítani az új területi egység fejlődéséhez. Szerinte: „Azzal, hogy a Székelyföld kiegészül ezzel a tájegységgel, megszabadul eddigi kiátkozott voltától, vagyis attól, hogy a magyarság egyfajta rezervátuma maradjon, ahol az ipart a kézművesség, a kultúrát pedig a nemzeti giccsgyártás jelentette hosszú időn át. És persze az ezekkel járó politikai radikalizálódás.” (Ara-Kovács Attila: Tüntető székelyek, In: Magyar Narancs 2013. okt. 28.)

Tudtommal Ara-Kovács apja székely volt. Vajon miért kezeli ilyen megvetéssel apai ági rokonait? És miért drukkol azért, hogy kisebbségbe kerüljenek, hiszen a Brassó megyével való egyesülés után az új adminisztratív egység lakosainak csak kevesebb mint a fele lenne magyar.

Emlékezzünk arra, hogy Ara-Kovács Attila a Krizsán Árpád által készített, már idézett interjújában még 1988-ban is a kisebbségek politikai, adminisztratív, gazdasági és kulturális autonómiájáról beszélt. Miért vált mindez időközben tárgytalanná? Vajon miért lett mára értelmetlen ezért küzdeni? *A Milyen messze van Lengyelország?* című írásában még ezt írta:

„A kelet-európai népek többsége nem ébredt még ama felelősség tudatára, hogy a változtatás, az ellenállás felelőssége és gyakorlata – a hiábavalóságok parancsolta belenyugvással ellentétben – az az előfeltétel, amely nélkül még egy esetleges kívülről jövő segítség sem tud rendet és szabadságot a világrészben létrehozni.” (ELLENPONTOK i. m. 96. o.)

Nyilvánvaló, hogy a románok nemigen akarják majd megváltoztatni alkotmányuk nemzetállami mivoltukra vonatkozó pontját. A legkönnyebb az ezért folyó küzdelmet „hiábavalóságnak” tekinteni,

és eleve lemondani róla. Segítségét jelentene, ha a tekintéllyel bíró államok helyes állást foglalnának ebben a kérdésben, de maguk sem viszonyulnak rokonszenven hozzá. „Akkor meg mire ez az egész cirkusz, hisztéria, handabandázás?” – kérdezi Ara-Kovács.

Kétségtelen, hogy ennek az embernek nincs már köze az Ellenpontok szelleméhez. Lehet, hogy titokban ma már handabandázásnak tartja az egész szamizdatot. Ez talán azon liberálisok koncepciónak az átvételéből is származik, akik a kilencvenes években léptek fel a kollektív jogok ellen. „...máig őrzök egy fénymásolatot” – írta egy cikk szerzője – „amelynek eredetijét az SZDSZ terjesztette be a Liberális Internacionálé 1995 végi gyűlésén, amelyben a kollektív jogok helyett az egyéni jogok hangsúlyozását szorgalmazzák – e tényt egyébként simán letagadták az ügyből kiinduló sajtópolémiában. Megpróbálták elméletileg megmagyarázni, hogy nem kell foglalkozni a kollektív jogokkal, mert azok »alanya« megfogalmazhatatlan, ők fogalmazták a »republikánus«, az anyaországtól elszakított magyarokat a nemzeti közösségekből »kidefiniáló« nemzetfogalmat az »etnicista« kultúrnemzet fogalmával szemben.” (Borbély Zsolt Attila: *Nacionalista provokáció kontra kiemelkedő nemzetépítő gesztus?* Erdélyi Napló, 2013. 11. 18.)

Ide kapcsolódik a nemzeti érdek fogalmának a problémája is. Ara-Kovács Attila a londoni Chatham House által megjelentetett *International Affairs* folyóiratra hivatkozik, melynek 2014. májusi kötete ezzel a kérdéssel foglalkozik. Ő Jonathan Gilmore tanulmányát tartja a legérdekesebbnek, aki „párhuzamot von az 1997 és 2010 közötti munkáspárti, valamint az azóta érvényesülő konzervatív koalíció »nemzeti érdek«-definíciója között, megállapítva, hogy míg az előző a belső feltételek stratégiai teljesítésének és a külső köteleességek morális vállalásának harmóniájára törekedett, addig David Cameron kormányát nem feltétlenül vezérli a moralitás érvényesülése, a jelzett harmóniára egyáltalán nem törekszik. Azaz míg Tony Blair a nemzeti érdek szerves részének tekintette, hogy kormánya a demokrácia támogatása érdekében fellép a világ kríziszónáiban, addig Cameron számára az efféle dolog másodlagos, sőt politikailag mintha terhesnek is tünne. Elég ha – tegyük hozzá, Gilmore fejtegetését szem előtt tartva – a brit nagykövetség példátlan szenvtelenségére gondolunk, amivel a demokrácia lebontását szemléli Magyarországon. Nyilvánvalóan az Orbán Viktor és Cameron közötti furcsa, Európa-ellenes különalkuk feltételrendszere nem teszi lehetővé, hogy London – szigorúan brit nemzeti érdekek szellemében – aggódjék a magyar sajtó szabadsága, a bírák függetlensége, az Alkotmánybíróság mozgásterének korlátozása miatt, pedig ezekre és az igazán aggasztó gazdasági állapotokra, valamint a kormányszintre emelt korrupció veszélyeire a City elemzői gyakorlatilag naponta felhívják a konzervatív koalíció figyelmét.” (Ara-Kovács Attila: *Nemzeti érdek*. Magyar Narancs, 2014. jún. 13.)

Úgy tűnik, hogy a külpolitikára specializálódás nagyon megfeküdte Ara-Kovács Attila lelkiületét és intellektusát. Hiszen szerinte a belpolitikai célokat is külpolitikai törekvések kell meghatározzák.

Vizsgáljuk meg a történeteket. Az angol „munkáspárti nemzeti érdek” képviselője, Tony Blair, miután körbetáncolta az őt meglátogató George W. Bush elnököt, mindketten kijelentették, hogy Irakot meg kell támadni, mert Szaddám Huszein atombombákat és gyilkos vegyi anyagokat tartogat a világ, és főleg Európa számára. És így is történt. Ara-Kovács szerint valószínűleg ez jelentette a „külső köteleességek vállalását”. A „belső feltételek stratégiai teljesítése” nehezen értelmezhető fogalom (egyáltalán hogyan „teljesít” valaki „belső feltételeket”), ezért nem világos, hogy a teljesítés és a kiprovokált háború vállalása között miféle harmónia jöhetett itt létre. Utólag mindkét államférfi bevallotta: eleve tisztában volt azzal, hogy Irakban sem atomfegyver, sem a vegyi fegyverek nem léteznek. Ennek alapján miképpen beszélhetünk „a köteleességek morális vállalásáról” egy olyan háborúban, amelynek elindítói kezdettől tisztában voltak az indoklás hazug voltával? Aztán ne mondjunk nyilvánvaló ostobaságokat arról sem, hogy Blair „a nemzeti érdek részének tekintette, hogy kormánya a demokrácia támogatása érdekében fellép a világ kríziszónáiban”. Legyen bennünk annyi tisztesség, annyi „moralitás”, hogy bevalljuk: anyagi és hatalmi érdekek hajtották, amikor háborút kezdett Irakban. Hogy milyen sikeresen „támogatta a demokráciát”, azt minden ostoba is beláthatja az Irakból és környékéről érkező régebbi és mostani hírek alapján.

David Cameron minden bizonnyal férfi és nem pincskutya. Ezért nem ugrál úgy, ahogy mások szeretnék. Tudja: a brit nemzet érdeke, hogy otthon harmonikus viszonyokat teremtsen, és nem tévesztik meg a budapesti kormányzó párt ellenfeleinek rágalmait. Sem a Magyarországot gyűlölő magyarországiak – vagy akár idegenek – feljelentései.

Keszthelyi András

Maga is a nagyváradai Ellenpontok egyik gazdag termésű szerzője, és noha közvetlenül nem vett részt a szamizdat előállításában, mivel a csaknem minden számban megjelenő *Cenzúrán innen* rovatot ő javasolta, van, aki őt is szerkesztőnek mondja.

1985-ben települt át Magyarországra. Pécssett befejezte Kolozsváron megkezdett filozófiai tanulmányait, és már utolsó éves egyetemistaként tanítani kezdett az ottani egyetemen.

„A rendszerváltás reménye és lehetősége magával ragadott” – vallotta. – „És nem volt kétséges számomra (...), hogy az SZDSZ, mint a pártállam legádázabb ellenfele, az én pártom. (...) 1993-ig tényleg csak műkedvelőként ártottam bele magam. Az első parlamenti választásokon segítettem Bretter Zoltán barátom pécsi SZDSZ-kampányát.” Ezt követően viszont főleg politikával foglalkozott: felkérésre elvállalta Demszky Gábor újraválasztási kampányának sajtófőnöki feladatát, majd a German Marshall Fund ösztöndíjasaként két hónapot az Egyesült Államokban töltött, ahol – mint mondta – a politikusi szakma legjobbjaival találkozhatott. Demszkytól Kuncze Gáborhoz került, akit 1998-ban az SZDSZ elnökének választottak.

Ezután egy kis „politikai szünet” következett: a Synergon informatikai cég kommunikációs igazgatója lett.

A munkahelyét 2002 elején, ezúttal a szocialistákért, egészen pontosan Gyurcsány Ferencért hagyja el, aki reménysugár számára, bízván abban, hogy a vele együtt folytatott választási kampánnyal sikerül „legyőzni a Fideszt”. Azok „nem jöhetnek vissza, mert tönkre fogják tenni az országot” – állította minden indoklás és magyarázat nélkül. Ezért politikai főtanácsadó lett Gyurcsány Ferenc irodájában.

A Keszthelyivel kapcsolatos itteni sorok forrása egy vele készített interjú. (Keszthelyi András: „...egy illúzió rabjai voltunk” - Keszthelyi András politikai tanácsadóval Ádám Zoltán és Révész Sándor beszélgetett. Beszélő, 2013. november 13.¹) Az illúzió említése arra az elvárásra vonatkozik, hogy a szocializmus bukásakor „megjelentek olyan elvárások, melyek a legfejlettebb nyugati civilizáció legjobb mintáit követték.” Ennek azonban semmi társadalmi alapja nem volt. „Magyarország sosem volt korrupciómentes ország. Miért gondoltuk, hogy a szocializmus béklyóinak lerázásával egy csapásra az lesz?”

Ezek szerint 2013-ban Keszthelyi korlátlan jóhiszeműségében még azt gondolja, hogy van valahol – talán a „nyugati civilizációban” – korrupciómentes ország. Meglehet, hogy a Magyarországon szerzett tapasztalat teszi türelmessé az erkölcsileg kétes jelenségekkel szemben. Ezért nem zavarja, hogy Medgyessy Péter, a periódus első miniszterelnöke korábban „szigorúan titkos állományú tiszt” volt, hogy az SZDSZ a „legádázabb ellenfelének” utódpártjával, a szocialistákkal kormányoz együtt (sőt maga is „bármi áron” „annak a szekerét tolja”), hogy Gyurcsányt, a következő miniszterelnököt „hevesen támadják privatizációs, üzleti ügyekkel”. Amikor ezzel kapcsolatban a riporter megjegyzi: „Hogy a csodába ne támadták volna, mikor ő volt a tipikus példája annak, hogy valaki a politikai kapcsolatainak köszönhetően lett gazdag ember”, Keszthelyi szelíden hozzáteszi: „Meg a tehetségének, az eszének és a szorgalmának köszönhetően.” És nincs semmi lényeges megjegyzése a balatonőszödi beszédhez,

A 2004-es decemberi népszavazást, amely a határon túli magyarokat eltiltotta a magyar állampolgárság felvételétől, Keszthelyi „nem szerette”, de „csinálta” (Lásd a Beszélőben megjelent említett beszélgetést.)

A 2006 őszi rendőrterrorral kapcsolatban nehéz nem megdöbbenni a Keszthelyi álláspontján: „a jobboldali narratívánál, vagy akár a jogvédő narratívánál jelentősen nagyobb empátiám van azokkal a rendőrökkel szemben, akiket utcabútorokkal dobáltak, meg kövekkel.” A részvét valóban megilleti a tévét parancsra védő, az illetékes hatóságok által magukra hagyott vidéki rendőröket. De úgy látszik, Keszthelyi Andrásnak eszébe sem jutnak az elkövetkező napokban a szemkilövő rohamrendőrök által mintegy bosszúból megtaposott, összerugdosott, megcsonkított emberek.

Gyurcsánynak jobbára csak egy hibáját rója fel: hogy nem fogadta meg az ő tanácsát a szocialista párt megújításáról.

Úgy látszik, Keszthelyiből hiányzik az erkölcsi megfontolás képessége, és csak a siker gyakorlati oldaláról tudja megítélni a dolgokat.

¹ <http://beszelo.c3.hu/onlinecikk/keszthelyi-andras-%E2%80%9Eegy-illuzio-rabjai-voltunk%E2%80%9D>

Az Egyesült Államok értékeiből. Tanuljunk tőlük?

Diplomáciai háborúban állunk – állapítja meg Ara-Kovács Attila egyik cikkének a címében (Magyar Narancs, 2014. jan. 28.), és felteszi a kérdést, hogy a leendő (vagy bármikori) amerikai nagykövet „észreveszi-e, hogy a mai magyar kormány elszánt ellensége azoknak az értékeknek, amelyek Amerika hétköznapijait és ünnepnapjait igazgatják annak megalapítása óta?”

Nyilván nem anyagi értékekről van szó. Az igazi értékek az emberek életével kapcsolatosak. Nézzünk néhányat, amelyek soha nem fordultak elő Magyarországon.

1. Az Amerikai Egyesült Államok tízmillió bennszülöttjéből az államot megalapítók és utódaik kilenc milliót kipusztítottak.
2. Az Egyesült Államokban rabszolgaság volt. 1865. december 6-án az alkotmány 13. kiegészítésének („amendment”) elfogadásával a rabszolgaságot az USA-ban törvényen kívülre helyezték.
3. Több törvény alátámasztotta a faji szegregációt egészen az 1960-as évekig!
4. Az Egyesült Államoknak kilenc gyarmata volt, amelyekből hármat napjainkra tagállamokká nyilvánítottak.
5. A második világháború végén a japánok a svájci kormány közvetítésével már több mint féléve fegyverszünetért könyörögtek, de az Egyesült Államok nem is válaszolt a kérésre. Truman elnök, valamint az amerikai tudósok és politikai vezetők egy része ki akarta próbálni, hogy az atombomba milyen hatással van az emberi szervezetre. Truman 1945 nyarán dobatta le a bombákat Hirosimára és Nagaszakira. A két várost mindjárt amerikai orvos szakértők szállták meg.
6. Eisenhower amerikai elnök 1956 „október 27-én, Dallasban tartott beszédében (...) kiemelte: »Ezeket a [kelet-európai] államokat nem tekintjük potenciális katonai szövetségeseinknek.« Október 29-én Dulles táviratozott Moszkvába Bohlen nagykövetnek: ismétlje meg ezeket a szavakat személyesen Hruscsovnak, Zsukovnak és másoknak.” (Johanna Granville: Megtorlás Budapesten. Szovjet invázió és normalizáció, 1956–1957. Történelmi Szemle 1997. 2. szám) – Mindeközben a Szabad Európa Rádió segítséget ígért a magyar forradalmároknak.
7. Irak, melynek vezetője már akkor Szaddám Huszein volt, elsősorban amerikai biztatásra 1980. szeptember 22-én hadüzenet nélkül, megelőző légitámadásokkal megtámadta Iránt. A nyolc évig tartó háborúban mintegy másfél millió ember halt meg.
8. 2002 óta a kubai Guantanamo amerikai támaszponton helyeztek el afganisztáni, iraki, északkelet-afrikai és dél-ázsiai foglyokat. Ezekre sem a Genuai egyezmény hadifoglyokra vonatkozó része, sem pedig az Egyesült Államok területén kötelező hasonló törvények nem érvényesek. Itt rendszeresen kínozzák a foglyokat, és nagy részüket minden ítélet nélkül ma is ott tartják.
9. Amerikai – és részben nyugat-európai – támogatással bukott meg a tunéziai, a líbiai és az egyiptomi kormány. Azelőtt Afrikában Líbia népének volt a legmagasabb az életszínvonala. Ma különböző fegyveres csoportok prédája.
10. Hasonló beavatkozással buktatták meg az ukrain törvényes kormányt is amiatt, hogy nem akarta aláírni az Európai Unióba való belépési kérelmet.

Amíg a Szovjetunió fel nem bomlott, Európa legnagyobb nemzetiségi kisebbsége a magyar volt. Addig az ukrain oroszok a többi oroszral egy államban éltek. Amikor Ukrajna kivált a Szovjetunióból, az orosz lett a legnagyobb európai kisebbség. Ne feledjük, hogy a kelet-ukrain orosz területeket Lenin ajándékozta Ukrajnának, a Krím félszigetet pedig Hruscsov, aki maga is ukrán volt. Vagyis az ottani oroszok bolsevista vezérek politikai játéka révén kerültek ukrán fennhatóság alá.

Amikor a 2014-es évben az amerikai és uniós segédlettel törvénytelenül létrejött ukrán kormány a korábbi, viszonylag liberális nyelvtörvény helyébe a kisebbségek jogait korlátozó és sovinszta ukránok által támogatott új törvényt hozott, az ország orosz lakosai megmaradásuk érdekében joggal léptek akcióba, és nincs mit csodálkozni azon, hogy anyaországuk a kialakuló konfliktust nem nézte közömbösen. Egy normális emberi világban minden népnek joga kellene legyen arra, hogy megőrizze nemzeti-etnikai sajátosságait, valamint módja arra, hogy megakadályozza a többségi népbe való beolvastásukat.

November elején Mihail Gorbacsov megalapozottan vádolta a Nyugatot, mindenekelött az Egyesült Államokat az 1989-ben Moszkvának tett ígéreték megszegésével és a bizalom lerombolásával. Szerinte a világ egy újabb hidegháború küszöbén áll, és ez még a kedvezőbb forgatókönyv megnevezése.

Csaknem másfélszáz évvel ezelőtt írta Karl Marx: „*Angliának kettős küldetést kell betöltenie Indiában: az egyik romboló, a másik újjáalkotó – a régi ázsiai társadalom megsemmisítése és a nyugati társadalom alapjainak lefektetése Ázsiában.*” (Konrad Löw: A kommunista ideológia vörös könyve. Marx és Engels – A terror atyjai – Kairosz Kiadó, 2003. 114-115. o.) Csak kevés változtatással (Anglia helyett Amerikát, Ázsia és India helyett Európát vagy talán az egész világot írva) aktualizálhatjuk az idézetet. A világkormány megvalósítása az amerikai pénzvilág határozott célkitűzése. Ez a kormány – ha valóban létrejön – egy újfajta amerikai világbirodalmat lesz hivatott irányítani, ahol valószínűleg még a teljesen lényegtelen vonatkozásokban is kötelező lesz a feltétel nélküli egyetértés, mert csak így lesz sajátosságok nélküli egyenfegyelem. Ennek kitűnő próbája és kísérleti iskolája az Európai Unió.

Ami hazámat illeti: ha Gyurcsány vagy más hasonló kvalitású baloldali liberális politikus lenne Magyarország miniszterelnöke, s hozzá hasonló emberi tartású személyekből állna a kormány, a mindenkori amerikai elnököt biztosan a gazda öröme töltené el. Esetleg olyan, mint amelyet Obama akkor érezhetett, amikor – a már megszületőben levő háborúi előtt – gyorsan megkapta a béke-Nobel-díjat.

Végszó

Keszthelyi András cselekvésének indítékait nem könnyű megérteni. A sikerhajhászason túl talán maga sem tudja, hogy mit miért csinál. De lehet, hogy ennél okosabb, és el tudja hallgatni – mondjuk egy interjúban – az igazi indokait.

Ara-Kovács Attila nem rejti el a gyűlöletét. Erre talán szüksége is van, hogy ellensúlyozza a vele hasonlók előtt azon régebbi gondolatait, amelyeknek ma szinte az ellenkezőjét kell vallania, hogy befogadják azok, akik előtt csillogni szeretne. Benne és Gyurcsányban van valami közös, ami érthetővé teszi, hogy kölcsönösen vonzódnak egymáshoz.

Mindkettőjük számára a Fidesz a fő ellenség, noha – bár nyilván ez a párt sem tökéletes – mindketten tudják, hogy a „módszerváltás” óta az ország számára Gyurcsány regnálása volt a legrohadtabb és a legbestiálisabb. Számukra Gyurcsány kétségtelenül „érdekes”. És akinek hiányzik az erkölcsi ítélőképessége, az mellette elveszíti a józan eszét is.

Magyarországon a baloldali liberálisok képviselik a „demokráciát”. Ezt minden ellenségünk tudja belül is és kívül is, vagyis szerte a világon. A politikai darálóokban az etnikai-nemzeti megmaradás gondolata a demokrácia halálos ellenségévé változik. Ezért önvédelmünk megnevezése hamar eljut a nacionalizmustól a fasizmusig.

Mindkét említett személy a világot gyarmatukká átalakítani törekvő hatalom kiszolgálóinak szolgálóivá lettek. Ez bizonyára kifizetődő nekik. Közben úgy emlegetik a „szabadságot” mintha ennek a napjainkra felismerhetetlenné torzított fogalomnak a manipulátorai nem a nemzetek eltiprására, a népek homogén tömeggé alakítására és lehetőleg minden egyes ember erkölcsi lényének semmivé tételére törekednének. Az odavezető utat „demokráciának” nevezték el, melynek gyakorlati „érvényesülése” ellentmondásban van a szó képzeletbeli tartalmával. Az „egyenlő egyéni jogok” csak a hatalom kiváltságosai számára érvényes fogalom, egyébként a tartalmas életet mossák össze a semmivel.

Ara-Kovácsra és Keszthelyire gondolva mélységes sajnálattal állapítom meg, hogy éppen ezzel a két egyénnel csináltam az Ellenpontokat. Egyáltalán nem új keletű ez az érzés, de egyszer ki kell már mondani.

Göteborg, 2014. augusztus-november

(Megjelent az *Átalvető* 2015. márciusi számában)